

HAZİRAN 1996, SAYI 61

50.000 TL (KDV dâhil)

KERVAN

DÜNDEN GÜNE

GÜNDEN YARINA

1 MAYIS 1996'NİN HESABI SORULACAK!

15-16 HAZİRAN'A SELAM OLSUN!

ABDAL MUSA TÖRENLERİ: "ŞENLİK" HAVASINDAN ÇIKMALI

OZAN KIZILGÜL

**ŞENLENSİN
DÜNYA, GÜLSÜN
İNSANLIK**

Uyanmadıkça sen ben
Uyanmadıkça biz
Bilinçle donanıp
Tepeden tımağa
Işınmadıkça yıldız yıldız
Bilinki canlar hepimiz
Sadece birer hiçiz.

Hepimiz birer hiçiz
Kolkola girmedikçe
Vermedikçe omuz omuza
Örgütlenip yığın yığın
Yığılmadıkça alanlara
Ve tutuşup el ele
Gönül gönüle
Hep bir dilden
Söylemedikçe türkülerimizi
Ezim ezim eziliriz

Eziliriz birer birer
Zulüm çarklarında
Faili meghul
Ol kahpe tuzaklarda kurşunlanır
Bombalanır yürüklerimiz
Ve yanar yobazın ihrak-ı
binnarında
Madımlarda
Yanar kavrulur beyinlerimiz

Gün gelip çatmışır canlar
Gayrı yetmiştir cana
Şöyle aşk ile silkinip
"gafler ve dalaletten..."
Ve şöyle bir yekini yerimizden
Pir sultan kavlince
"Gelin canlar bir olalım"
Deyip de canı dilden

"Bir yürüyüş eyleyelim"
Ve son verelim egemenliğine
Karanlıkların
Dağılıp yeryüzüne ışık ışık
Yıkılın saltanatını zulmün
Sevda sevda
Özgürlük ezgileriyle
Açsın tomurcaklar
Ve bitsin insanın insana kulluğu
Şenlensin bir uçtan bir uca
Emek türkülerıyla dünya
Ve gülsün cümle insanlık

**SADIK BÜLBÜL, ALANYA
HACI BEKTAŞ'A**

Anadolu'da sevgi selisin
Horasan'dan sancak erisin
Hünkarım pirlar, Pirisin
Geldik dergahına medet ya Ali

Ecdadın Hasan Ali Askeri
Torunusun o yolun neferi
Severiz seni ezelden beri
Geldik dergahına medet ya Ali

Oniki imamlardır geldiğin
Hak, eşitlikler sevdiğin
Meydanında dara durduğun
Geldik dergahına medet ya Ali

Hasiyet sevgi sana yakışır
Cemimizde, tüm canlar karışır
Bacı, gardaş ehlibeyt konuşur
Geldik dergahına medet ya Ali

Adımı aldım senin soyundan
Sadık Bülbül'üm kurban yolundan
Nergizdin, kokladım gülünden
Geldik dergahına medet ya Ali

AHMET TURAN

SORMANI İSTERİM

Diktüğün fidanın hayat suyunu,
Vermen iştirim işçi gardaşım,
Açılan güller, yılmaz gücünle,
Sarmanı iştirim işçi gardaşım.

İşçinin başını, ve de serini,
Ölürcesine döktüğün alın terini,
Yediden yetmişe, bütün erini,
Görmeni iştirim işçi gardaşım.

Emek, diyorsak, en yüce değer
Terin'in içindedir ak günler
Hak unutulmamalı efendiler,
Sormanı iştirim işçi gardaşım.

Yüzü gülen emeğin, yüreğin
yanar,
Cüzdanı boş, hesap kitap karalar,
Yavan yenen aşı bir dirhem ne
var,
Görmeni iştirim işçi gardaşım.

İstemem kimsenin ne börek ne
balından,
Kurtaralım kendimizi, bin bir
çalımdan,
Teğet geçsen de, güneşin
yanından,
Varmanı iştirim işçi gardaşım.

Gücü işler işçinin, emeği yanık,
Sendikalaşma başıboş, ve salık,
Maaşının yanına birazcık katık,
Koymanı iştirim işçi gardaşım.

Tezgahların başucunda dipdiri,
Şimdi sensin bu birliğin yılmaz
eri,
Aramıza fitne sokan fakirleri,
Kırmanı iştirim işçi gardaşım.

Geçim dağ olmuş, beklerim
aşmanı,
Beklerim sorunlarla savaşmanı,
Dimdik işçiliği, göz önüne
açmanı,
Sermen iştirim işçi gardaşım.

Dost Turani ben de işçiyim inan,
Önüme Deniz'ler, yanımda Pir
Sultan,
Zararlı çıkacak işçiyle bir
olmayan,
Bilmeni iştirim işçi gardaşım.

ALİ ERDOĞAN

BAYRAM

Gider isen Bayram bizim ellere
Çağımıza perde çekilmiş söyle
Daha dönmeyin bizim ellere
İnsanlığa nifak ekilmiş söyle
Cübbe gibi bıraktılar sakalı

yerine
Şeriat sancağı dikilmiş söyle

MEHMET AYTEN

KARTAL KERVAN

Kaç zamandır biz bu yolda
Adım adım yürüyoruz
Riyakar faşistlere gülüpte
geçiyoruz
Tarif edilmez bu aşk bu sevgi
Aşığız Ali'ye, Hacı Bektaş
Veli'ye, demokrasiye
Lakin adımız çıktı teröriste
(deliye)
Kararımız kesin geri dönmeyiz
Er geç bu bayrağı dikeceğiz
Razıyız biz çekilen derlere
Vakti geldiğinde biz güleceğiz
Ant içtik bu yoldan vazgeçmeyiz
Nasıl olsa bir gün ZAFERİ
göreceğiz

SALİH ARITEKİN ÖZEL TİP
CEZAEVİ H BLOK BURSA

**ZİNDANDAN
MERHABA!**

Merhaba Dostlar,
Zindanın derinliklerinden
kucak dolusu sevgiler.
"Kervan" yürüyor candostlar.
Hem de hiçbir engel, zorluk
tanımadan... Dört duvar
arasındaki özgürlük tutsaklarına
hemen sıcaklığını hissettirdi!
Kervan'a küçük de olsa bir
"katkı" düşüncesiyle yazdığım
bir şiiri sizinle paylaşmak
istedim.

KARDEŞLİĞİN HEDİYESİ

Sevgi çiçeği gülüm, ölüm değil
Doruklardaki beyaz kanatlı
güvercin
Bir barış çığlığıdır yüreğimden
kopan
Yaşamak benim de hakkım diyor

Alışık değilim karanlık gecelere
Hücrelere, işkenceli sorgulara
Parçalıyor yüreğimi anaların
feryadı
Ve kahrolası bu sessizlik niye?

Susmayacağım artık gülüm
susmayacağım
Kapatamayacağım gözlerimi
Ve haykıracağım korkmadan
Barış istiyorum gülüm barış

"Her alaca karanlığın"
Birgün aydınlığı var gülüm
Her karamsarlığın da
Bir umudu, özlemi

En vahşi bir savaşta
"Barış ekspresi" yol yürüyorsa
Türk-Kürt anaları kucaklaşıyorsa
Sevgi bahçesi yeşerecektir gülüm

Bak yine bahar gelmiş
Nergizler, çiğdemler açmış
Yeşile bürünmüş yine doğa
Cıvı cıvı çocuklar
Rengarenk insanlar gülüm

Bu güzel günlere olsun acılar
Özgürlüğün bedeli olsun prangalar
Ve kardeşliğin hediyesi olsun
Acımasız yürek kanatan sancılar
Olsun be gülüm
Yeter ki solmasın kardeşlik
çiçekleri...

İşçi sınıfının kendiliğinden ayaklanması 15-16 HAZİRAN'A SELAM OLSUN

16 Haziran yüz bin işçi yürüdü / 16 Haziran genel direniş
Burjuvaziye, tüm sömürüye / Nasırlı ellerin yumruğu bugün

İstanbul 15-16 Haziran 1970'de, yüzbinlerce işçinin alanları doldurması ile "ihtilal provası" yaşadı. Yüzbinlerce işçi sendikal yasalarda yapılması planan olumsuz değişiklikleri protesto için işi durdurdu. Yapılan yığınsal gösterilerle İstanbul'da yaşam felce uğratıldı. Polisin yetmemesi üzerine burjuvazi orduyu işçilerin üzerine sürdü. İstanbul ve çevresinde sıkıyönetim ilan etti. Çıkan çatışmalarda 3 kişi öldü. Ve bu muazzam tepki sonucu sendikal yasalarda yapılması düşünülen değişikliklerden vazgeçildi. 15-16 Haziran bu nedenle sınıf hareketi tarihine altın harflerle geçmiştir. İşçi sınıfı,

26.yıldönümünü kutladığımız 15-16 Haziran'ını ayaklanmalarıyla karşıladı. 12-13 Mart'ta Gazi'de başlayan ayaklanma ateşi Türkiye'nin her tarafına gün be gün yayılmaktadır. 1 Mayıs 1995 yığınsal mitingi, Nuretepe-Okmeydanı-Gazi ekseninde yaşanan ayaklanma ve barikat kavgası, öğrencilerin sokak destanları, işçilerin Ankara zorlaması, hükümeti düşürmesi, öğretmenlerin direnişi, memurların sokakları doldurması ve en son yüzbinleri bulan ve yine 3 şehit verilen 1 Mayıs 1996 direnişi! İşte bu yıldönümü, Gazi ayaklanması ile başlayan bu yeni bir dönemin başlangıç yıllarında geldi. Türkiye hızla devrimci duruma, yine kendiliğinden ayaklanmaların şahlanacağı ve devrimin gelmesinin gerçek olabileceği günlere doğru gidiyor.

Geçen dönem, öznel

etmenin bu nesnel koşulun geri kalması nedeniyle çürümeyle sonuçlandı. Lenin şöyle diyor:

"Ne alt sınıfların ezilmesi, ne de üst sınıflar arasında bunalım devrimi getirebilir. Eğer bir ülkenin pasif baskı durumunu aktif bir isyan ve ayaklanmaya yetenekli bir devrimci sınıfı yoksa, bunlar yalnızca o ülkenin çürümelerini getirebilir." (Lenin, *Toplu Yapılar*, İng.basım, c.19, s.223)

Yaklaşmakta olan devrimci durum bütün sinyalleri ile gösteriyor ki, bir öncekinden çok daha derin olarak gelecek, tüm toplum kesimlerini kucaklayarak alanlarda olacaktır.

Artık hükümetin birbiriyle didişmesi yabancı gazetelere bile espiyi konusu olmaya başladı. Örtülü ödenek skandalı, Mercümeck skandalı, yok bilmem ne skandalı derken Türkiye skandallar ülkesi oldu. Yerel seçimler nedeniyle partilerin yine vaadlerle ortalığa çıkmalarına halk, artık bıyık altından ya da üstünden gülüyor, "yemezler, tam seçim vakti, yine çıkıp vaadde bulunuyorlar. Hiçbirine güvenmiyoruz" diyorlar.

Artık gemileri su almaya başlamıştır. Baskıyı artırıyorlar ama sinen değil, tam tersine direnen halkın destanını yaratıyorlar.

İşçi sınıfımız, devrim için savaşıyor, açlığı, sömürüyü, bağımlılığı kırıp atmaya hazırlanıyor. Biliyor ki, iyi bir kazanım, reform bile bu yolla gelecektir. Burjuvazinin ve onun yardımcılarının eline tutuşturulmaya çalıştığı yöntemleri elinin tersiyle itip,

proleter savaş yöntemleriyle alanlara çıkıyor.

Önümüzdeki günler, bu türden kendiliğinden yığın eylemleri artacaktır. İşçi sınıfımızın deneyimi gelişti ve önemlisi bugün öznel etmen daha devrimci durum gelmeden hazırlığa başladı. Bunun için gerekli olan ortak vurma duygusunun somutlaşması için yoğun bir çalışma başladı. Bu günleri yine çürümeyle sonuçlandırmak istemiyorsak üzerimize düşenleri layıkıyla yapmamız gerekiyor.

"Yığınlar üzerinde devrimci ajitasyonu artırmalıyız. Dolu dizgin, budanmamış sloganlarımızla daha geniş alan açmalıyız. Onları net bir biçimde geliştirmeliyiz. Bu yoldan, en iyi durumda da, devrimin tam etkisini yakınlştırırız. En kötü durumda ise bazı yarım ödümler.. gasp ederiz ve kendimize, onları devrimin bir silahına döndürme olanağı açarız." (Lenin, *Toplu Yapılar*, İng. basım, c.12, s.237-239)

Yaklaşan devrimci durum bize tonlarca görev yüklüyor. Evet, görevlerimiz çok ama unutmayalım ki, bu dönem yine tonlarca insanın cesurca kendini öne attığı, görev almak istediği dönemdir. Artan bunun gibi olanakları da zafere götürmek için, işçi sınıfı ideolojisinin bize öğrettiği gibi gelen devrimci durumda iyi kadrolar değil, olağanüstü kadrolar olmamız gerekir.

İşçi sınıfı şanlı tarihini kaniyle yazdı, gücüyle kazandı. Bu tarih daha noktalanmadı. İşçi sınıfı haklıdır, kazanacaktır. ●

KERVAN

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına İsmail Yıldırım ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Cemal Küçükşahin ■ Merkez yönetim bürosu: Piyerloti Cad. No:17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel:0212-516 84 64 ■ Temsilcilikler: & Gaziosmanpaşa: Ayhan Yöle, Zübeyde Hanım Mah. Sultan İşhanı, No:4/2, Dörtöyl Tel:0212-536 96 01 ■ Halkalı: Devrim Çilekeş Gültepe Mah. Barbaros no: 28/B ■ Kartal: Niyazi Şahin, Hamam Sok. İdeal İşmerkezi, No:4/4 Tel:0216-353 57 25 ■ Okmeydanı: Neşe Çolakoglu, Piyalepaşa Mah. Piyalepaşa Cad. No:148 Kat:2 Tel:0212-250 9338 ■ Tuzla: Ahmet Karataş, Yayla Mah. Hatboyu Cad. Yıldız Sok. No:6 ■ Adana: Ali Güneşer, PTT Evleri, 1233/6 Sok. No:26, Yüreğir Tel:0322-329 61 02 ■ Adıyaman-Gölbasi: Niyazi Arslan, Asfalt Cad. Tam Elektronik, No:84/6, Gölbasi ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakır Hamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, No:39/3 Tel:0224-223 76 56 ■ İzmir: Ahmet Süzük 6418 Sok. No: 6/1 TEL: 362 93 19 Şemikler ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Fethiye Cad. Salim Efendi Sok. Alemdar İş Merkezi No:4 Tel:0262-324 03 74 ■ Manisa: Rıza Hoşgökşen, Akgedik Köyü Tel:0236-246 92 43 ■ Salihli: Tacettin Demir, Seyrantepe Mah. İnönü Cad. No:93 ■ Turgutlu: Akın Karayigit, Altay Mah. Akgün Sok. No:6 ■ Zile: Sadık Çıkrıkçıoğlu, Uzun Çarşı, Galeri Sok. No:6 Tel:0356-327 34 71 ■ Zonguldak: Ali Arı, Nizam Cad. Uzunçarşı, No:406 Tel:0372-323 33 37 ■ Avrupa Genel Temsilciliği: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: ■ Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 85757 Karlsfeld. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Avustralya: Eyüb Aydoğmuş, P.O.Box 5072, University of Canberra ■ Hollanda: Hüseyin Keleş, Bart Venhallenplein 72, 3122 TD Schiedam ■ Rusya: Yevgeni Paşintsev, 29-2-215 General Belov St. Moscow 115563 ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: İlçak ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme/kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 500 000TL, İngiltere: 17 Sterlin, Almanya: 120 DM, Fransa: 300 FF, Hollanda: 90 HFL, İsviçre 100 SFr, Amerika 80 \$, Avustralya: 80 \$. ■ Havaleler: Oruç Çoban Posta Çeki Hesap No: 1054015

KERVAN'IN İÇİNDEN

- 6 **SIKILAN KURŞUNLAR GÖZÜMÜZÜ YILDIRMAYACAK**
Birlik olalım, hep beraber sınıfsal mücadeleye koşalım. *İsmail Hıdır*
- 7 **ZAFERE KADAR MÜCADELE**
Hakkımızı alacağız. *Siyami Erdem*
- 9 **OSMANLI ENGİZİSYONU VE BEKTAŞİ DERGAHLARININ İMHASI**
Osmanlı Engizisyonu, Bektaşî inancını yeryüzünden silmek istemiştir. *Ali Yıldırım*
- 12 **ABDAL MUSA TÖRENLERİ**
Abdal Musa "şenlik" havasından çıkmalıdır. *Ahmet Koçak*
- 13 **DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE "PROVOKASYON" YAKLAŞIMI**
Gazi Mahallesi'nde neler oldu? *Fethi Bölükçiray*
- 14 **KIZILBAŞ SİYASETİNİN BÜYÜK OZANI VE ŞİİR DİLİNİN USTASI DEDE KUL HİMMET**
Kul Himmet incelemesinin birinci bölümü. *İsmail Kaygusuz*

KOCAELİ

31.5.96 günü Cezaevlerine yönelik baskı ve saldırılar ANAYOL hükümetinin insan hakları ihlallerinden şabikalı eski polis şefi MEHMET AĞAR'ın Adalet Bakanı olmasıyla yeni boyut kazandı. 35.günü dolduran açlık grevindeki 16 tutuklunun sağlık durumlarının ağırlaştığı, bazı vücut organlarının işlevsiz kaldığı ve ölüm sınırına ulaştıkları haberleri alınmaktadır. 29 Mayıs 1996 günü Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde tüm insanlık haklarından mahrum olmasına rağmen onurlarına dokunulduğu için, Demokratik haklarını kullanarak açlık grevinde bulunan tutuklulara saldırılmış, 19 kişiyi yaralamışlardır. Saldırısı protesto eden Fesih ERKAPLAN ile Mehmet DURSUN'un kendilerini yakmaya çalıştıkları, geride kalan 17 tutukluyu ise hastane doktorları muayene etmeden, sağlık açısından sakınca olmadığı şeklinde rapor vererek insani olmayan koşullarda Gaziantep Özel Tip Cezaevi'ne göndermişlerdir. Bu saldırı, sıradan bir saldırı değildir. M.AĞAR'ın projelerinin hayata geçirilmesinin bir parçasıdır. Saldırıların daha da boyutlanacağı endişesindeyiz. Bu saldırıları şiddetle kınıyoruz. Saldırıları derhal durdurulmalı, insanlık dışı projeler yürürlükten kaldırılmalıdır. Sermayenin cezaevine yönelik saldırılarına karşı tüm Demokratik Kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz.

HADEP,ÖDP, EP, SELÜLOZ İŞ (GENEL MERKEZİ) KESK, BELEDİYE-İŞ
Konfederasyonu Dönem Sözcüsü, **BİRLEŞİK METAL-İŞ NİHAT DEĞER, FABRİKA GAZETESİ, TÜM BEL-SEN, EĞİTİM-SEN, SOSYAL HİZMET-SEN, TÜM SAĞLIK-SEN, TÜM MALİYE-SEN, KERVAN DERGİSİ** izni

Temsilciliği

DIYARBAKIR

Bilindiği gibi Diyarbakır E Tipi

Kapalı Cezaevi 27 Mart 1996 tarihinde dönüşümlü açlık grevine başlamış, 25 Nisan 1996 tarihinde 16 tutuklu açlık grevinin süresiz dönüşümsüz açlık grevine çevirmiş bulunmaktadır. Süresiz dönüşümsüz açlık grevine 7 Mayıs 1996 tarihinde 32, 19 Mayıs 1996 tarihinde 34 tutuklu daha katılmıştır. 35.günü dolduran açlık grevindeki 16 tutuklunun sağlık durumlarının ağırlaştığı, bazı vücut organlarının işlevsiz kaldığı ve ölüm sınırına ulaştıkları bize gelen bilgiler arasındadır. En son, 29 Mayıs 1996 tarihinde cezaevi çevresinde duran şahıslardan alabildiğimiz bilgiler şöyledir; Bugün (29 Mayıs) saat 10.00 sularında cezaevinden koşuşların bulunduğu kısımlardan dumanlar yükselmekte, yoğun slogan sesleri gelmekte, cezaevi bahçesinde ve çevresinde yoğun bir hareketlilik ve koşuşturmaca yaşanmakta, cezaevine ambulans giriş çıkışı olmaktadır. Diyarbakır Bölge Barosu Başkanı ile Baroya bağlı Avukatlar olayı öğrenmek için cezaevine gittiler. Fakat, cezaevine alınmadılar. Avukatların verdiği bilgiye göre, cezaevi çevresinde çok sayıda polisin olduğu ve çevrede endişeli bir hareketliliğin olduğu saptandı. Olay hakkında sağlıklı bilgi alamadıklarını bildirdiler. Derneğimize ulaşacak bilgileri sizlere iletmeye çalışacağız.

IHD Diyarbakır Şubesi

NOT: Cezaevine bütün giriş ve çıkışlar kapatılmıştır.

Diyarbakır E Tipi Cezaevi ile ilgili Derneğimize ulaşan son bilgiler: Saat 14.00'te tutuklu aileleri derneğimize müracaat ettiler. Ailelerin bize verdiği bilgilere göre, saat 11.00'de cezaevinde yoğun slogan seslerinin yükseldiğini, saat 12.00'de de açlık grevcilerinin bulunduğu 29. koğuştan beyaz dumanların yükseldiğini ve daha sonra diğer koğuşlardan da alevlerin ve

dumanların yükseldiğini, jandarma ve polislerin kalkanları ile cezaevi bahçesinde beklediklerini, ring araçlarının beklemekte olduğunu bildirerek çocuklarının hayatlarından endişe ettiklerini beyan etmektedirler. Saat:14.40 29 Mayıs 1996

IHD Diyarbakır Şubesi

ÖZTEK TEKSTİL

Direnişimiz tüm engellere rağmen 15. gününü doldurmuştur. Patronun haksız tutumu nedeniyle 120 işçinin işine son verilmiştir. Atılan işçiler, bu haklı ve onurlu mücadelelerini sonuna kadar sürdürecektirler. İçerde çalışan birçok arkadaşımızın da, çıkış listesi hazırda beklemektedir. Bunun doğruluğunun da geçen cuma günü 15 işçi arkadaşımızın işine son verilmesinden anlaşılmaktadır. Bizim bütünlüğümüzü ve beraberliğimizi oluşturan tek yasal kurum sendikadır. Patronlar ve müdürleri, işçilerin sendikalaşmaması için her türlü bölücülüğe başvuruyorlar. Bu yalanlardan biri de, "sendikanın işçileri satmış" olduğudur. Eğer bu gerçekse bunu kanıtlasınlar. Ya da bu yalanlarından vazgeçsinler. Bunun gerçek olmadığını kanıtı, sendika başkan vekilinin pazartesi gününden beridir gözaltında olmasıdır. İşçilerin sendikal hakları kazanması, patronların kârlarının azalması demektir. Bu da işçilerin yaşam ve çalışma koşullarının düzelmesi, ücretlerin enflasyon oranında ayarlanması, 4 ikramiye, kreş, sekiz saatlik işgünü, zorunlu mesailerin kaldırılması, yakacak parası, okul yardımı ve sigortasız işçi çalıştırılmaması demektir. Direnişten önce fabrikanın yüzde 60'ı sigortasız çalıştırılıyordu.(direnışteki bir arkadaşımızın geçirdiği bir trafik kazasından sonra sigortasız olduğu ortaya çıkmıştır). Direnişimizin başladığı günden bu

yana zorunlu mesailer kaldırılmıştır. Çalışan işçilere sigorta yapılmaya, servisi olmayan bölgelere servis çıkartılmaya başlanmıştır. Direniş olmasaydı bu hakları elde edebilirdik. İşçiler mücadele etmedikçe bu kazanımların hiçbir garantisi yoktur. Bugünden başlayarak sendikaya üye olmayı hızlandırıp, dışarda devam eden onurlu direnişe, üretimi durdurarak destek olmalıyız. İşçilerin güçlü bir şamarını Öztekin yönetimine indirerek, mücadelemizi zaferle taçlandıralım.

*YAŞASIN ÖZTEK DİRENİŞİ
YAŞASIN İŞÇİLERİN BİRLİĞİ*

Öztekin Tekstil Çalışanları

ÇANAKKALE

ANAYOL hükümetinin ve polis şefi Mehmet Ağar'ın adalet bakanlığına atanmasıyla birlikte emekçi halklarımız üzerinde süregelen ve insanlık dışı saldırılar artarak devam etmiştir.

Bu süreçte saldırıların yoğunlaştığı alanlardan biri de zindanlardır. Özellikle saldırıların hedefinde, gözaltından gelenlerin yoğunlukta bulunduğu tutuklu cezaevleri olmuştur. Bu saldırılar siyasi tutsakları insani ve siyasi kimliklerinden uzaklaştırarak itirafçılaştırma ve temel değer yargılarına ihanet ettirmeyi amaçlamaktadır. Rejimin "yasal" olmayan fiili uygulamalarına yeni direnişleriyle cevap vermişlerdir. Özellikle fiili yönelimlerin yoğunlaştığı Diyarbakır'da başlayan bu direniş süreci tutsakların bulunduğu tüm zindanları sarmıştır.

Bunun en son örneği 29.05.1996 tarihinde Diyarbakır'da zindanda yaşamış, devam eden süresiz açlık grevinin 34. gününde ölüm noktasına gelen tutsaklara saldırarak barbarlıklarını bir kez daha göstermişlerdir.

Devrimci tutsakların bedenlerinde tutuşturdukları ateşle karşılıklı verdiği bütün bu insanlık dışı uygulamalar dün Diyarbakır, Buca ve Ümraniye'de olduğu gibi, bugün de tutsakların devrimci direnişi karşısında yenilgiye mahkumdur.

Bizler devrimci tutsak aileleri olarak dün nasıl ki tutsak çocuklarımızın yanında gerektiğinde ölmeyi bildirsek, bugün de insanlık onurunu korumak için yine evlatlarımızın yanında ölmeye hazır olduğumuzu belirtiyor ve bizlerle çocuklarımız arasında örülmeye çalışılan tecrit duvarlarını parçalayacağımızı belirtmek istiyoruz. Diyarbakır'da devletin geliştirdiği son provakasyon ve katliam girişimlerini lanetliyor, kendine insanım diyen herkesi ortak tavır almaya ve zindan direnişçilerine omuz vermeye çağırıyoruz.

1.5.1996

ÇANAKKALE CEZAEVİNDEKİ DEVRİMCİ TUTSAK AİLELERİ

BİR GEZİNİN DÜŞÜNDÜRDÜĞÜ GÜZEL GELİŞMELER

Bir Mayıs'tan sonra dergimiz çalışanlarının katıldığı bir piknik-gezi yapıldı. Gezinin amacı 1 Mayıs'ın bir değerlendirilmesinin yapılması, sonraki gelişmeleri çarpıcı olarak örgütlemek ve bu arada 1 Mayıs çalışmalarını sırasında yoğun bir tempoda çalışan tüm yoldaşlarla sakin bir gün geçirilmesi idi.

Pazar sabahı toplu olarak tutulan otobüse binilerek gezi için ayarlanan yere doğru yola çıkıldı. Yol boyunca türküler ve marşlar söyleyerek, pikniğin yapılacağı alana geldik. Piknik alanında bir yandan hazırlıklar yapılırken, kimi yoldaşlarda futbol oynamaya başladı.

Hep beraber yemekler yenildi ve kimisi saz çalıp türküler söylerken, kimisi bir kenara çekilerek derin sohbetlere daldı.

Bütün gün boyunca çeşitli yarışmalarla güzel bir şekilde eğlencildi. Bu arada 1 Mayıs'ı değerlendiren toplantımız oldu. İki küçük oyun sergilendi. Biri, işçinin ürettiklerine sürekli birileri tarafından el konulması ve bunun karşısında işçilerin birleşip, ürettiklerine el koyan patrona karşı hep birlikte mücadele ederek onun alaşağı edilmesini konu alıyordu.

İkincisi, bir annenin ve çocuklarının yaşamını anlatmaktaydı. Annenin, birisi lumpen olan oğlunun aksine, diğeri

devrimci yapıya sahip iki çocuğu var. Gelişen süreçte gözaltına alınan devrimci oğul yoğun işkenceler yaşamaktadır. Arkadaşları aileyi sürekli ziyaret eder, yaralandıklarında anaya gelirler.

Oyun, işkence altındaki gencin annesini ziyaretlerinde kadının onlara, "siz de benim çocuklarımsınız" diye, sarılma-sıyla son buluyor. Oyun sonrasında oyuncu arkadaşların orada bulunan

analara çiçekler vermesi yoğun bir alkış tufanına neden oldu. Bu analardan birinin gelecek 1 Mayıs'ta "sancağı ben taşıyacağım" demesi, kavganın nasıl toplumu sararak ilerlediğini güzel gösterdi.

Gezi boyunca göze en çok çarpan ve çok önemli olduğunu düşündüğüm şeylerden birisi, yoldaşlar arasındaki ilişkilerin çok güzel ve büyük oranda düzeyli bir çizgiye oturmuş olmasıydı. Gezi boyunca kimse sıkılmadı, rahat, samimi hareket edilmesi, kimse kimsenin bir hatasını yakalamak için birbirilerini göz hapsinde tutmaması, tam tersine kavgamızdaki yol canlılığı duygularının geliştiğinin çok açık görülmesi dikkat çekici noktalar idi.

Bu gezi, "yeni dönem, yeni taktiğimiz"de başarılı bir yıl geçirdiğimizi, meyvelerini vermeye başladığını gösteriyordu. Herkesin kararlı ve samimiliği görülmeye değer bir manzaraydı. Partim ve yoldaşlarımla gurur duydum. Partimizin 9. kongre kararlarıyla birlikte böylesine olumlu adımlar atması, içimizdeki birçok art niyetli "kene"nin temizlenmeye başladığının artık sinyallerini veriyor.

**YAŞASIN PARTİMİZ TKP!
YAŞASIN PROLETARYA
DİKTATÖRLÜĞÜ!**

SALİH KIRMIZI

Habitat Hilal Başak Konutları

Bir iki aydır yoğunlaşmış bir çalışma var İstanbul'da. Her taraf delik deşik, ne o Habitat Konferansına hazırlanıyoruz!

İstanbul'unuzun hazin ve acınacak hali gözler önünde. Bir zamanların altın boynuzu, bugünün lağım çukuru Haliç. Zehir saçan fabrikalardan akan asitli suların öldürdüğü İzmit Körfezi. Haliç'in pis sularını pompalayarak yok ettiğimiz Marmara denizi. İnsanları öldüren çöp dağları, park eden arabaların doldurduğu yaya kaldırımları, altyapısı olmayan sokaklarından lağım akan; okulu, sağlık ocağı, spor sahası ve parkı bulunmayan, çarpık bir şekilde oluşmuş kenar mahalleler. Coğrafi durumu ve sanayi yapısıyla beş milyon insanı barındırabilecek bir şehir. Ama Türkiye'mizde kapitalizmin çarpık gelişmesinin bir sonucu olarak, tarımda yeterince gelişme sağlanamadı, büyük şehirler işsizlere, tarım emekçilerine umut! kapısı oldu. Kapitalizm tabii ki umut olamazdı, sonuç, köykent doğdu!

Haldır huldur sokaklar kazılacağına, yeni ölüm çukurları açılacağına sorunun kökünden çözülmesi gerekir. Yapılması gerekenleri çok ama çok kısa özetlersek, ilk kalemde akla gelenler şunlar: Önce Anadolu'da toprak reformu gerçekleştirilmeli, tarım istasyonları, konserve fabrikaları, üreticilerin ürettiği malların pazarlanacağı kooperatifler kurulmalı ve böylece milyonlar-

Habitat'ın iç yüzü

Egemen sınıf, ellerindeki paralarıyla, medyalarıyla, tek kutuplu dünyada kendilerini tatmin etmek için Habitat denilen kuruluşlarıyla, vitrini güzel arka bahçesi bataklık dünya şehirleri yaratarak, o şehirlerin vitrinlerinde görsel yayınlarla propagandalarını yaparak dünya halklarını aldatıyorlar.

ca insanımızın topraktan geçinmesi sağlanmalı.

Hayvancılıktan sağlanan gelirler emekçiye verilmeli. Eğitimi ortaçağ ilkelerinden arındırarak, üretime, teknolojiye ve insan sevgisine dayandırmalıyız.

Şehirlerdeki çarpık yapılaşmış semtlere, islah planları üretmek insanca yaşanır duruma getirmeliyiz. Su şebekelerinin, ihale ve taşeronluk sistemine son verilip, bizzat sular idaresinin zorunlu işleri olarak, sağlıklı bir şekilde çalışmasına yeniden işlerlik kazandırmalıyız. Kanalizasyon sularını, denizleri caddeleri gölleri kirletmeden,

her bölgede arıtma tesisleri oluşturarak tekrar kullanılabilir hale getirilmeliyiz. İnsan dışkılarını da fabrikalarda işleyerek gübre haline dönüştürmeliyiz. Ulaşımı mutlaka halkın ortak mallarına dönüştürülmüş kitle araçlarıyla ucuz bir şekilde yapmalıyız. Her bölgede çöp arıtma tesisleri oluşturarak çöp dağlarının insanları öldürmesine son vermeliyiz. Şehrin her semtine araba parkları yaparak arabaların tretuvarları işgal etmesine son vermeliyiz.

İnsan olarak isteklerimiz güzel bir şehir, güzel bir yurt güzel bir dünya, nefes alınır bir tabiat! Oysa bugünün

şehirlerini yönettiğini sanan çağdışı yöneticiler, kendilerinden başka birşey düşünmüyorlar. En basitinden akciğerlerimiz pis havayla patlamak üzereyken yeşillendirmeye ve temiz havaya yönelik parklar yapılması planlanacağına, kendi yandaşlarına iş sahası yaratmak için Hilal Başak Konutları adı altında beton yığınları ile dolduruluyoruz.

İlkel işletmelerin bulunduğu, plastik, fiberglas, elyaf ve bir çok zehirli maddenin denetimsizlik yüzünden sokağa dökülmesiyle İstanbul işte böyle batırılıyor. Şayet İstanbul'un dili olsaydı törenlerde ne derdi, ne yapardı acaba?

Yukarıdaki karanlık tabloyu yaratan, gözü kâr, paradan başka birşey görmeyen ve aslında güzel, yaşanılabilir bir dünyanın kurulmasını istemeyen, ülkelerindeki milli gelirin %80'nini yiyen ama sayıları ülke nüfusunun %20'sini aşmayan "mutlu azınlık"tır. Bunlar, ellerindeki paralarıyla, medyalarıyla, tek kutuplu dünyada kendilerini tatmin etmek için Habitat denilen kuruluşlarıyla, vitrini güzel arka bahçesi bataklık dünya şehirleri yaratarak, o şehirlerin vitrinlerinde görsel yayınlarla propagandalarını yaparak dünya halklarını aldatıyorlar.

İşte Habitat'ın içyüzü, işte Hilal Başak Evleri ve işte İstanbul'un karanlık yüzü!

Seyyit Aslan, Altınşehir

SIKILAN KURŞUNLAR GÖZÜMÜZÜ YILDIRAMAYACAK

Haydi özgürleşmeye!

Sermayenin korkulu rüyası, sınıfın şanlı kavga günü 1 Mayıs 1996, büyük izler bırakarak geçti.

Bizim gibi benzeri sınıf savaşımının keskin yaşandığı ülkelerde 1 Mayıs, her zaman mücadelenin önemli bir dönemeçini oluşturmaktadır. Bu sene 1 Mayıs sınıf savaşımında önemli bir noktadayken denk geldi.

Gazi ayaklanmasıyla başlayan süreç, dalga dalga bütün yıl ülkeye yayılmış, sınıf her yerde içinde bulunduğu yapıları daha da militanlaştırmaya başlamıştır. Ve ülkeye bir mücadele havası yayılmaktadır. En sıradan insanın bile bıçak kemiğine dayanmış, artık iflah olmaz bir noktaya gelinmiştir. Gün geçmiyor ki, ülkenin herhangi bir yerinde militan bir direniş haberi, bir yerel eylem haberi, bir ayaklanma haberi gelmesin. İnsanlar kafalarındaki korku zincirlerini kırmışlar ve bu durumdan ancak kavgayla çıkılabileceği gerçeğini etlerinde kemiklerinde hissetmeye başlamışlardır.

Toplumun en duyarlı kesimi olan gençliğin bunun dışında kalması doğal olarak mümkün değildi ve öyle de oldu zaten. Son 6 aylık süreçte gençlik efsanevi 68 hareketini de geride bırakmış ve sınıfın nasıl yolunda olunacağını, istemlerin nasıl utana sıkıla değil de, savaşarak alınacağını destanlar yazarak göstermiştir.

Ezilen tüm kesimlerin daha da baskı altına alınmaya çalışıldığı bu dönemde, karşı-devrim tüm ezilenleri karşısına alıp geliyor. İşte 1 Mayıs 1996'da bu şer cephesine karşı tüm güçler birleşmiş, dünyanın kaç bucak olduğu

gösterilmiştir.

Bu ülkedeki tüm ezilenlerin ve bu arada doğal olarak gençliğin de sorunlarının çözümü düzenle sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle herhangi en ufak bir insanca istemin dahi dile getirilmesi durumunda, devletin eli sopalı zor güçlerini, baskıyı, işkenceyi, katliamı karşımızda bulmaktayız.

İşte bu nedenlerle biz, yolu işçi sınıfının devrim yolu olan işçi sınıfı gençliği, ilerici gençler olarak diyoruz ki,

- 1 Mayıs 1996'daki şehitlerimizin hesabını sormak için,

- Toplumun daha fazla zarar ve eziyet görmemesi için,

- Özerk-demokratik üniversite ve herkese parasız, eşit, demokratik eğitim hakkımız için,

- Sınavsız bir üniversite için,

- Kürt ulusuna yapılan tüm baskı ve sindirme politikalarını protesto etmek için,

- Alevi topluma yönelik baskılara karşı çıkmak ve Sivas'ta, Tunceli'de vb. yapılanları açığa vurmak için,

- İnsanlara ırk, dil, din, cinsiyet ve ulusal farklılıkları nedeniyle uygulanan baskıları protesto etmek için,

- Gasp edilen tüm haklarımızın hesabını sormak için,

- Ve herşeyden önemlisi, sosyalizmin Türkiye ve dünya için bir alternatif olmaktan çıkmadığını aksine sosyalizm ateşinin daha da yükselen bir şekilde yandığını dosta düşmana göstermek için,

Sokağa, eyleme, özgürleşmeye!

İLERİCİ GENÇLİK DERNEĞİ
İzmir Şube Kurucular Kurulu

Birlik olalım yılmayalım, insanlarımızı örgütleme yoluna gidelim. Alevi, Sünni, Kürt, Laz, Ermeni... hep beraber sınıfsal mücadeleye koşalım. Hem de vakit kaybetmeden çalışmaya başlayalım.

1 Mayıs'ı sadece Türkiye değil, bütün dünya insanları kutluyor. Dünya insanları derken, elbette ki sermayeci parababalarını değil, dünya ezilen sınıfını ve halklarını kastediyoruz. Ve 1996 1 Mayıs'ı. Bunu belleğimiz hiç unutmayacaktır.

1 Mayıs günü Kadıköy Belediye meydanında devrimci yurtseverler, "aranma" bahanesiyle saldırıya uğradı. Ve ardından boyalı medyaları aracılığıyla "işte illegal gurupların saldırısı" diye ortalığa yalan bilgi yaydılar. Polis, sokaklarda insanları yakalayıp yakalayıp üzerlerine çullandı. emniyetlerde, cezaevlerinde insanlar katledilirken seslerini çıkarmayanlar, bir sivil polisin dövülmesini durup durup gösterdiler. Devrimci gençlere ateş eden polisleri neden göstermediler?

Halkımız olayları, yılmaz devrimci kardeşlerimizin değil, faşist devlet polisinin çıkardığını iyi biliyor. Şimdi üzerinize sıkılan kurşunlar karşısında duyarsız kalmak insana yakışır mı? Elbette ki bir cevap çıkacaktı.

1 Mayıs 96'daki büyük devrim coşkusu, benim gibi sakın bir insanın bile kanını kaynattı. Egemen sınıfların bizlere, emekçi halka çekti olduklarını yüzlerine çalmak hepimizin içinden geçiyordu. Sakin, temkinli bir usluyla düşündüğümüzde hesap sorma sırasının bize geleceği günleri kestirmek zor olmuyor.

Acaba devrimci yurtsever gençlere nasıl hesap verecekler? Bu yaptıkları

katliam ve işkencelerin hesabını nasıl verecekler? Yaşayıp ta o günleri görmenin şiddetli arzusu var içimde. Ama inanıyorum ki ben gömesem bile, yeni nesiller görecektir, Türkiye'de devrim gerçekleşecektir.

Gelelim bizim insanlarımızın bir tutarsızlığına: Bakınız kardeşim, güzel yoldaşım, devrimci yurtseverim! Artık bırakalım "sempatizan" olmayı da birbirimize sarılalım. Konuştuğumuz sözlerle sahip çıkalım. Sözde değil, özde devrimci olalım. Savaşan mücadele eden devrimci kardeşlerimize sahip çıkalım. 1 isek 10 olalım, 10 isek 100, 100 isek 1000 olalım. Birlik olalım yılmayalım, insanlarımızı örgütleme yoluna gidelim. Alevi, Sünni, Kürt, Laz, Ermeni hep beraber sınıfsal mücadeleye koşalım. Hem de vakit kaybetmeden çalışmaya başlayalım.

Yılgınlık ve umutsuzluğa düşmeden, devrim için sınıfsal mücadeleye hep beraber merhaba! Tüm devrim şehitlerini saygıyla anıyoruz diyoruz ki, sizin bayrağınız bizim emanetimizdir.

Atılan kurşunlar gözümüzü yıldırmayacak, daha çok daha kararlı olarak bunların üzerine yürüyeceğiz. Elbette bizim de hesap soracak zamanımız gelecektir.

Onlar, hesaplarını halk mahkemelelerinde vereceklerdir. Ölen devrimci gençlerimizi saygıyla anıyoruz.

Analar Babalar! Yetiştirdiğiniz yiğit devrimci gençlerimizle gurur duyunuz. Onlar tüm halkımızın gururdurlar.

İSMAİL HİDİR

Bu kan sizi boğacak

Dünya işçi sınıfının birlik dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs. Devletin resmi ve sivil güçleri tarafından yine kana bulandı.

12 Eylül ile birlikte yasaklanan, salonlara hapsedilmeye çalışılan 1 Mayıslar, işçi sınıfının ve emekçilerin dayatması sonucu yeniden görkemli bir şekilde alanlara taşınmasını kendilerine yediremeyenler 1996 1 Mayıs'ını üç devrimci işçiyi katlederek sabote etmek istediler. Yüz binleri aşkın kitleyi karşılarında görenler, tahamülsüzlüğün örneğini en açık şekilde başka nasıl dile getirebilirlerdi ki?

Onların uykusunu kaçırın bu insan seli değil mi? Medya ve burjuva basını renkli manşetlerin de 1 Mayıs'ı kana bulayanlardan yana çıkarak, ölen insanlarımızı görmezlikten gelerek, "terör yine iş başında", "terör Kadıköy'ü teslim aldı" şeklindeki haberlerle halkımızı yanıltmaya çalıştılar. Devletin işçi sınıfına reva gördüğü katletme politikalarına ortak oldular.

Biz devrimci basın olarak devletin 1 Mayıs'ta işçi sınıfına yönelik katliam politikalarını nefretle kınıyor, onların bu katliamlarına basındaki haberlerinden dolayı yapmış olduğu açıklamalarını protesto ediyoruz.

GAZİ HALK PLATFORMU 31/5/1996

Ekolojik sorunları yenmemiz bir tek yolla mümkündür: Ancak kâr güdüsü ortadan kalkınca

Doğal değerleri koruma mücadelesi toplumsal mücadeleden ayrılmaz. Bu alandaki mücadele, Türkiye’de toplumsal sorunlara karşı çıkan, bu gidişe “yeter artık” diyen herkesin ortak sorumluluğudur. *Emet Değirmenci, Ahmet Koçak*’ın sorularını cevapladı.

Sayın Emet Değirmenci, çevre sorunları ile ilgilendiğinizi biliyoruz. Bu bağlamda kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

Herşeyden önce çevre değil, ekolojik sorunlarla ilgililiyim. Hem de ekolojik sorunların, toplumsal sorunlardan, krizlerden ayrılamacağı vurgusuyla. Çünkü çevre sorunları, kâr güdüsünün ortadan kalkmasıyla tam olarak kesin çözüme ulaşacaktır.

Nükleer endüstri nedir? Elde edilen enerji hangi alanlarda kullanılıyor?

Nükleer endüstrinin perspektifi bir çok alana uzanıyor. Genellikle sivil ve askeri amaçlı diye ayrılmıştır. Olanaklı olabilecek olan sivil amaçlı kullanımdır. Tüzel açıdan nükleer enerji, tıbbi, hatta çevre sorunlarını araştırmaya kadar uzatılıyor.

Askeri amaçlı ise; bildiğimiz gibi nükleer santrallerde üretilen platonyum, atom yapımında da rahatlıkla kullanılabilir. Ve Hindistan, Pakistan, İran, Irak gibi 3. dünya ülkeleri dahil olmak üzere, dünyamızın birçok bölgesi çok tehlikeli nükleer denemelerin yapıldığı, modern nükleer silahları geliştirmeye hizmet edildiği saklanmayan bir gerçek.

Bu nedenle santrallere karşı çıkış, aynı zamanda dünyadaki barış konusunu önemsememizle direkt bağlıdır.

Nükleer santrallerin açılmasının doğaya ne gibi etkileri oluyor?

Nükleer atıklar başlı başına dünyadaki tüm canlıların yaşamını tehdit ediyor. Yüksek düzeyli radyoaktif atıkları, toprağa gömülebilecek düzeye indirmek için birçok deniz, nehir ve akarsu tehlikeye atılıyor. Tabii ki bu stokları ne kadar “güvenli” saklanırsa saklansın, oldukları yerde de ışınlamayı sürdürdüklerinden rahat yok olamıyorlar. Toprağı ve yerüstü sularını kirletmeyi sürdürüyorlar.

Egemen güçler, nükleer santrallerin insana ve doğaya zarar verdiğini mutlaka biliyorlar. Bilimde sonuç nettir. Olumlu ya da olumsuz. O halde egemen güçler doğaya ve insana zarar veren bir enerjinin bu şekilde kullanımında niye direnmiyorlar?

Bilim ve teknolojik gelişimlerin herşeyden önce kime hizmet ettiği çok

önemli. Gereksinme ve toplumun yararına mı? Yoksa bir avuç azınlığın kâr hırsına mı? Elbette laboratuvarlarda elde edilen sonuçlar nettir. Fakat bunların kullanımı, amaca ve niyete göre değişebilir. Gelişmiş ülkelerde, sömürüyü gizleme olanaklarına daha fazla sahip olduklarından demokrasinin geri kalmış ülkelere nazaran daha fazla “geliştirmeyi” görüyoruz. Dolayısıyla bilim ve teknolojinin toplum yararına kullanılması biraz daha sözkonusu oluyor. Ama sorunun özü kalkmıyor. Üstelik gelişmiş ülkeler, bu tür tehlikeli denemelerini bu emperyalist kuşağın bağımlılığı altındaki geri kalmış ülkelere daha yoğunlaştırıyorlar. Egemen sınıfların kendi çıkarlarından, kârdan başka düşündükleri birşey yok.

Çernobil faciası insanlığa somut olarak nasıl zarar verdi? Bu facia önlenemez miydi?

Çernobil faciası sadece insanlara değil, tüm canlılara ölümcül etkiler saçtı. Bu facia önlenemezdi. Çünkü her şeyden önce yüzde yüz güvenli henüz hiçbir

nükleer santral yok, geliştirilemedi. Atıkları da hiçbir yöntemle güvenli saklanamıyor. Daha binlerce yıl canlıların giremeyeceği birçok toprak parçası olacak. Şu an Ukrayna’nın 3/4’i kullanılmıyor. Avrupa’nın meyva deposu olan Ukrayna meyvaları tüketimi durmadı.

Çernobil faciasından sonra egemen güçler, insanları yanıltmak amacıyla, zararlı sonuçları gizlediler mi?

Facianın sonuçlarını herkes gözledi ama egemen güçlerin uzun vadeli olacak zararları elbette ki gizleme çabası var. Ve hâlâ gizlemeye devam ediyorlar. Örneğin bilim uzmanlarının

yaptığı araştırmaya göre Karadeniz bölgesi topraklarının 10 cm. derinliğinde sağlığa zararlı radyasyon var. Ama biz hâlâ buradan gelen yiyecekleri tüketiyoruz.

Doğa ve çevreyi korumak için emek, bilim ve demokrasi güçlerine nasıl görevler düşüyor?

Doğal değerleri koruma mücadelesi toplumsal mücadeleden ayrılmaz. Biz toplumsal ekoloji guruplarımızı Türkiye’nin her yerinde oluşturmayı sürdüreceğiz. Bu alandaki mücadele, Türkiye’de toplumsal sorunlara karşı çıkan, bu gidişe “yeter artık” diyen herkesin ortak sorumluluğudur. ●

Zafere kadar mücadele

KESK Genel Başkanı
SİYAMİ ERDEM

Türkiye ekonomik, siyasi ve sosyal boyutuyla tam bir kriz yaşamaktadır. Bir yandan üretim süreçleri ekseninden kopartılmış, istihdam olanakları daraltılmış, borsa/repo/rant üzerinde şekillenmiş bir ekonomi, diğer yandan adaletsiz vergi anlayışı ile egemen sınıfların istemleri doğrultusunda bölüşülen bütçe. Bu ekonomik kriz ülkemizde sürekli siyasi temsil krizini de beraberinde getirmiştir. Siyasi partilerin, sorunların çözümünde kararlı adım atamaması sürekli bir siyasi istikrarsızlığı yaratıyor. Toplumun ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel istemlerini karşılamayan bu ekonomik siyasi yapı demokratik açılımların önünde engel oluşturmaktadır. Türkiye'nin bugün temel sorunlarının çözümü, ancak demokrasiyi gerçekleştirmekle olanaklı olacaktır. Bu nedenle toplumsal mücadele eksenini demokrasiye inanan ve ona sosyal, siyasal ve kültürel içerik kazandırmak için mücadele eden toplumsal kesimle, kapalı rejimlerden çıkarı olan çevreler arasında yaşanmaktadır.

Bugün ülkemizin demokratikleşmesi; iş ve sosyal güvencenin sağlanması sendikal hak ve özgürlüklerin emekten yana güvence altına alınması; örgütlenme düşüncesi özgürlüğünün çifte standarttan uzak, tüm toplum kesimlerine ve bireylere tanınması, insan hakları ihlallerinin durması ile, Doğu ve Güneydoğu'da yaşanan savaşın son bulmasıyla yakından ilgilidir.

Büyük gel-gitlerden sonra sermayenin yoğun çabası ile oluşturulan ve her an dağılma tehlikesi ile karşı karşıya olan ANAYOL hükümeti, geniş halk yığınlarının ekonomik ve sosyal taleplerini karşılamak bir yana, bu taleplerin gerçekleşmesi mücadelesini veren emekçi kesimleri, baskı ve şiddet uygulayarak susturmak istemekte ve sermayenin politikalarını rahatlıkla uygulayacağı politik ortamı halka rağmen sağlamak istemektedir. Yaşanılanlar ve yaşadığımız göstermiştir ki, zam oranı yükseldikçe baskı oranı da yükselmektedir. Artık günlük yapılan zam artışları baskıları da sürekli hale getirmiştir.

Kamu emekçileri bugüne kadar hükümet tarafından geleceklerini tek yanlı belirleyen kararlara ve uygulamalara karşı Toplu Sözleşme talebi ile sürece müdahale etmek istemişlerdir. Somut ve güncel taleplerimizin gerçekleşmesi için hükümete yaptığımız çağrılar karşılığını bulmamıştır. 13-14 Nisan 1996 tarihlerinde Türkiye çapında yaptığımız "Barış, Demokrasi, Sendikal Hak ve Özgürlükler" mitinglerinde yüzbinlerce kamu emekçisi hükümete bir kez daha seslerini duymalarına rağmen, hükümet bizleri görmezlikten ve duymazlıktan gelmiştir.

İstek ve arzuya rağmen taleplerimiz kabul edilmediği takdirde KESK olarak bu taleplerin gerçekleşmesi için sürekli bir mücadele hattı gerçekleştirmeye kararlıyız.

Oysa sendikal hareketimiz açısından, kamu emekçilerinin ekonomik sosyal ve yaşam boyutları açısından önerdiğimiz talepler acil olarak hükümet tarafından çözülebilecek taleplerdir. Tüm bu gelişmeler üzerine kamu emekçileri, 18 Nisan'da taleplerinin gerçekleşmesi için zorunlu olarak, daha etkileyici ve caydırıcı eylem türü olan iş bırakma eylemini gerçekleştirdiler. Bütün demokratik zorlamalarımıza rağmen hükümet; henüz bizimle görüşmekten ve diyalog kurmaktan kaçındığı gibi yüzbinlerce çalışanın örgütlü gerçekleştirdiği bu eylem toplumsal bir olgu olarak değerlendirilip, neden ve sonuç ilişkileri üzerinde düşünmek, çözüm üretmek yerine, basit suç unsurları kategorisinde değerlendirilerek eyleme katılanları cezalan-

dırmaktadır. Hükümetin ceza verme genelgeleri Uluslararası Yasalara ve Anayasaya tamamen aykırıdır.

1 Mayıs'ta estirilen devlet terörü ve arkasından açıklanan 6 Mayıs paketi ücretle çalışanların yaşama ortamını (HABİTAT'ını) ortadan kaldırdığı gözönüne alınırsa HABİTAT 2'nin İstanbul'da organize edildiği şu günlerde kamu emekçilerinin talepleri ve eylemleri ile kamuoyu vicdanındaki haklılığı bir kat daha artacaktır.

İstek ve arzuya rağmen taleplerimiz kabul edilmediği takdirde KESK olarak bu taleplerin gerçekleşmesi için sürekli bir mücadele hattı gerçekleştirmeye kararlıyız. Bu aşamada KESK- kamuoyu tarafından büyük desteğin verildiği ve yüzbinlerce kamu emekçisinin katıldığı 18 Nisan işbırakma eyleminden

daha da kitlesel katılımı iş bırakmayı diğer emekçi örgütler ile birleşik hale getirmeyi önümüze görev olarak koymuş bulunuyoruz.

8 Haziran 1996 tarihinde, Kamu Emekçilerinin Genel Toplu Sözleşmeli Sendikal Hak ve Özgürlükleri ve 4 Şubat 1996 tarihinde Hükümet ile görüşmeleri ilan ettikleri somut taleplerinin gerçekleşmesi için, İstanbul'da kitlesel oturma eylemi yapılacaktır. İstanbul'daki oturma eylemine TEKİRDAĞ, EDİRNE, KIRKLARELİ, BURSA, KOCAELİ, ADAPAZARI, ve YALOVA illeri kitlesel olarak katılacaktır.

Diğer illerde de bu konu ile ilgili kitlesel basın açıklamaları yapılarak destek verilecektir.

Zafere kadar mücadele!

OSMANLI ENGİZİSYONU VE BEKTAŞİ DERGAHLARININ İMHASI

Tüm resmi tarihçiler 1826'da Padişah 2 Mahmut'un Yeniçeri ocağını ortadan kaldırma hareketini "vaka-i hayriye" diye adlandırmışlar. Yani padişahın yaptığı "hayırlı bir olay" dır. Yeniçeri ocağının ortadan kaldırılmasına bağlı olarak, hemen hemen aynı gerekçelerle Bektaşî dergahlarının dağıtılıp imha edilmesi ise, genellikle görmezlikten gelinir ya da o işin de vaka-i hayriyeden olduğunda birleşilir.

Oysa iki yapı arasında bir biçimde bağlantı bulunsaydı silahsız, savunmasız ve yalnızca inançlarından dolayı Bektaşîlere karşı yapılanlar tam bir engizisyon uygulamasıdır.

Yeniçerilerin Bektaşîliği sorunu özel olarak üzerinde durulması gereken kapsamlı bir araştırma konusudur. Burada Bektaşî dergahlarına yönelik imha hareketinin açıklığa kavuşturulması yönünde konuya kısaca değinilecektir.

Yeniçerilerin Bektaşîliği konusunda resmi tarihçiler arasında görüş birliği yoktur. Osmanlı devletinin kuruluş döneminde Anadolu'da yaşayan Hacı Bektaş dervişleri ile Osmanlıların ilişkisine kimi tarihçiler değinmişlerdir. Örneğin Aşık Paşaoğlu Orhan Gazi'nin Bursa'nın fethinden sonra Keşiş dağında yaşayan Baba İlyas müridlerinden Geyikli Baba ile ilişkiye geçtiğini ve ona bazı toprakları bağışladığını yazar.

Yeniçerilerin Bektaşîliğine ilişkin bir kanıt olarak değerlendirilen Bektaşîlere özgü "ak börtü"ün yeniçerilerce nasıl kullanılmaya başlandığına Oruçbey Tarihi'nde değiniliyorsa da, Aşıkpaşaoğlu doğrudan Hacı Bektaş ile ilişkiye şiddetle karşı çıkıyor. Hünkar'ın ardılı Abdal Musa'ya bağlıydı bu ilişkiyi.

Ahmet Cevdet Paşa da "Tarihi"nde bu türden söylentileri aktardıktan sonra, konuyu Yeniçeri ocağının ilgası ile Bektaşî dergahlarının dağıtılmasına getiriyor.

Hikaye karmaşık, çözülmesi de kolay değil. Herşeye rağmen Yeniçeri ocağı ile Bektaşî dergahı arasında bir

Ali YILDIRIM'ın yakında yayınlanacak olan "OSMANLI ENGİZİSYONU-Zulüm Tarihine Giriş" adlı kitabından, yazarın yaptığı özeti kısaltarak yayınlıyoruz.

ilişkinin varlığını görüyoruz. Osmanlı idaresince devşirilerek Yeniçeri yapılan gayri müslüm çocuklarının, katı bir şeriat anlayışı yerine dinin, ırkın ötesinde insanı en yüce değer olarak gören Bektaşîlik anlayışı ile uyusabilmesi, onunla yaşayabilmesi insanın doğasına daha uygun düşüyor. Yeniçerilerin Bektaşîliği belki de bir zorunluluk olarak ortaya çıkıyor. Kuşkusuz burada Bektaşî tacının giyilmesi simgesel bir anlam ifade ediyor. Varlığı yadsınamayacak bu ilişkinin hangi tarihlerde başladığı, hangi dönemlerde gelişip güçlenerek dergahların dağıtılması sürecine kadar geldiği hakkında ancak bilgi kırıntılarına sahibiz.

Yeniçeri ocağı "Ocağı Bektaşîyan" olarak adlandırılır. Ocaktaki rütbelere "Silsile-i tarik-i Bektaşîyan" şeklinde ifade ediliyor. Yeniçeriler ise "Zümre-i Bektaşîyan", "Taife-i Bektaşîye", "Gürûh-ı Bektaşîye" deniliyordu.

Hacı Bektaş dergahı ile Yeniçeri ocağı arasındaki manevi bağ göstermek için Hacı Bektaş'tan getirilmiş bir "kara kazan" ortada bulundurulurdu. Bir Bektaşî babası ise Hacı Bektaş'ın vekili sıfatıyla Yeniçerilerin doksan dört kışlasında otururdu. Tarihçiler ne zaman yaşadığını belirtmeksizin Yeniçeriler ile Bektaşî dergahı arasındaki bir başka gelenekten daha söz ediyorlar. Buna göre: Hacı Bektaş dergahında bulunan baba ölürse yerine geçen İstanbul'a gelirdi. Babayı Yeniçeriler karşılar, bir tören kıtası oluşturarak Agakapısı'na götürürlerdi. Burada Yeniçeri ağası babanın başına oniki dilimli Bektaşî tacını koyar ve hep beraber Bab-ı Ali'ye giderler burada da yeni babaya ferace giydirilirdi.

YENİÇERİ OCAĞININ TASFİYESİ

Resmi tarihçiler oybirliği ile Yeniçeri ocağının "olumsuzluklarını" bahane ederek, onunla birlikte silahsız savunmasız Bektaşî dergahlarının da ortadan kaldırılmasını, "hayırlı bir olay" olarak niteliyorlar. 18. yüzyılda Osmanlı Devleti çöküş dönemine girmiş bulunuyordu. Hanedan için çöküşün sorumlusu askeri alanda Yeniçeri ocağı idi. Devletin iç ve dış güvenliği, güvensizlik noktasına gelmişken, sorumlu olarak belirlenen Yeniçeri ocağı için bir tasfiye sürecine girilmiş. III. Selim dönemini de kapsayan tasfiye girişimleri Yeniçeri direnişiyle karşılaşarak geri dönmüştü.

1808'de tahta oturan II. Mahmut bizzat kendi tahtını güvenceye almak amacıyla Yeniçerilerin tasfiye süreci ile ilgili olarak, devletin ileri gelenleri ile bir plan hazırlama yoluna gitti. Olayı hile-i şeriye ile halledecekti. Öyle de yaptı. Haziran 1826'da Şeyhülislam Tahir Efendi'nin bir fetvası ile Yeniçerilerin kendi içinde seçecekleri askerlerden oluşan yeni bir ordunun, Eski ocağının kurulmasına karar verildi. Yeniçeriler bu durumu kabullenmedi ve Eşkınciler'in eğitime başlamasından 3 gün sonra 15 Haziran'da kazan kaldırdılar.

Padişah II. Mahmut, Şeyhülislam başta olmak üzere uzlaşmak için tüm ulemayı saraya çağırarak; "Bu hainlerin cezalandırılmaları işinde tedbiriniz nedir? Öldürülüp, ortadan kaldırılmaları şer'an vacip midir?" diye görüşlerini istedi. Ulema hep bir ağızdan: "Şer'an kat'illeri vaciptir!" cevabını verdiler.

Padişah, "İş bu taife-i Yeniçeriyan, şer'i şerife muğayir ve küfre müncer olacak, istihlal-i muharremat ve terki savm-ü salat ve Hulefa-i Raşidin hazretlerine küfretmek gibi hakaretlere cesaret ederek, birtakım saf iman sahiplerini cehaletlerinden ötürü caded-i müstekimden ayırarak dalâlet yoluna saptırmışlardır" diyerek dinsel gerekçeyi de ortaya koymuş oldu.

Hanedanın Sancak-ı Şerif altında kendi askerine karşı açtığı cihad sonunda Yeniçeri Ocağı bütünüyle imha ve ilga edildi. Ele geçirilen tüm Yeniçeriler "mahtel-i hümayun altında hapishane olarak kullanılan kargir odaya gönderilip, orada yakılıp, leşleri de sürüterek Atmeydanında bulunan belli çınara atıldı... Yer yer yakalanıp getirilen Yeniçeriler soruşturulmadan boğuluyor, leşleri çınar altına atılıyor. İstanbul taşralarında idam edilen Yeniçerilerin sayısı 6000'e varmıştır" diye "Tarihi"nde anlatan Cevdet Paşa bu durumu, "İstanbul'un yeniden fet-hi" olarak niteliyor.

BEKTAŞİ DERGAHLARININ İMHASI

Osmanlı engizisyonu Alevi-Bektaşî inancına yönelik kitlesel ve kapsamlı zulüm uygulamalarından birini de Bektaşî Dergahlarının imhası sürecinde gerçekleştirmiştir.

Silahsız, savunmasız yüzlerce insan salt şeriata uygun olmayan inançlarından dolayı soruşturulmuş, baskı görmüş ve katledilmiştir. Osmanlı engizisyonu Bektaşî inancını sonsuza dek yeryüzünden silmek amacıyla Bektaşî dergahlarını yakmış, yıkmış ve yoketmiştir.

Bektaşîliğin ve Bektaşî dergahlarının imhasına yönelik padişah 2. Mahmut'un hareketi 19. yüzyılda tatbik edilen bir ortaçağ uygulamasıdır.

Bektaşîlere yönelik zulüm resmi tarihçilerce olağan ve yerinde bir "iş" olarak değerlendirildi. Tarihçiler bu imha siyasetini "Bektaşîlerin Yeniçeri ayaklanmasına katılmalarının bir sonucu" olarak gerekçelendirdi.

Bu gerekçenin, bu tür açıklamaların gerçekleri yansıtmadığı, tümüyle yapılan zulümü haklı kılmak için bizzat tarihçilerce uydurulduğu ortadadır. Padişah fermanı, Şeyhülislam fetvası ve tartışma tutanaklarında Bektaşîlerin isyana karıştıklarına, isyanı yürüttüklerine ve bu nedenle haklarından gelinmeleri gerektiğine dair bir tek söz bile yoktur.

Belgeler açık bir şekilde, Bektaşîlerin ve Bektaşî dergahlarının şeriat dışı inançları, anlayışları nedeniyle imhaya tabi tutulduğunun göstermektedir. Uzun uzun Bektaşîlerin şeriat dışı tavırları sergilenmektedir. Ayrıca isyana katılan Bektaşî babaları olsa bile imha siyasetinin asıl nedenini bu oluşturmamaktadır. Öyle olsa idi İstanbul dışında Anadolu ve Rumeli'de bulunan ve olayla ilgisi olamayacak dergahların da imhasına yönelir miydi?

ENGİZİSYON HEYETİ TOPLANIYOR

Yeniçeri Ocağının ortadan kaldırılmasından sonra sıra şeriat dışı inançların merkezi durumunda bulunan Bektaşî dergahlarına geliyor. Yeniçeri isyanında Bektaşî babalarının aktif rol oynadığı iddiası öne sürülerek, Yeniçerilere yönelik öfke bu kez Bektaşîlere yöneltiliyor. Bektaşîlere ve Bektaşî dergahlarına karşı imha kararının alınacağı meclis, Topkapı sarayındaki cami-i şerifte toplanıyor. Kuşkusuz bu meclis alacağı kararda ifade edeceği gibi, tam bir engizisyon heyeti olacaktır.

Engizisyon heyeti Sadrazam Mehmet Selim Paşa, Şeyhülislam Tahir Efendi, eski Şeyhülislam Abdülvehhab Efendi, Mustafa Asım Efendi, Anadolu ve Rumeli Kazaskerleri, Nakşibendi Tarikatı şeyhlerinden Beşiktaşlı Yahya Efendi türbedarı Hafız Ahmet Efendi, Eyüpteği Kaşgarî tekkesi şeyhi Balmuncu Mustafa Efendi, Mevlevî Tarikatı şeyhlerinden Galata Mevlevî hanesi şeyhi Kudretullah efendi, Kasımpaşa Mevlevî hanesi şeyhi Ali efendi, Beşiktaş Mevlevî hanesi şeyhi Abdülkadir Efendi, Halvetî tarikatı şeyhlerinden Kocamustafapaşa şeyhi ile zakirbaşı Şikarizade şeyh Ahmet Efendi, Merkezefendi şeyhi Ahmet Efendi, Üsküdar'da Nasuhizade şeyh Şemseddin Efendi, Celvetî tarikatından Hüdayî Şeyhi, Subap Efendizade Seyyid Efendi, Bandırnalı zade Galip Efendi, Sadiyye tarikatından Kovacı Şeyh Emin Efendi ile rical şura ve kinarı ulema'dan oluşmuştu. Padişah II. Mahmut tartışmaları kafes ardından izliyordu.

Bektaşîler hakkında şartlanmış, peşin hükümlü bu insanların kararının ne olacağı daha baştan belli idi. Zaten engizisyon yargılamasının da temel özelliği budur. Ortada bir suç var mı yok mu diye bakılmaz, suç sabittir sorun bu suça verilecek cezanın tespiti. O nedenle de şeyhler Bektaşîlerin hakkından nasıl gelineceğini saptayacaktı.

İlk sözü alan şeyhülislam Tahir Efendi baştan Bektaşîler hakkında yargılara varmış, şeyhlere ne düşünmeleri gerektiğini söyleyerek noktayı koyuyordu:

"Hacı Bektaş-ı Veli ve başkaca pîrler saygıdeğer kişiler, hep ehlullah

Bektaşîlerin ve Bektaşî dergahlarının, şeriat dışı inançları nedeniyle imhaya tabi tutulduğunu belgeler açık bir şekilde göstermektedir. Dergahlar temelinden sökülüp yıkılmış, babalar idam edilmiş sürülmüş kitaplar-belgeler yokedilmiştir.

olup onlara kesinlikle diyeceğimiz yoktur. Yalnız Osmanlı topraklarından bu tarikatla girenler eski gelenek ve kuralları üzere gidip, devletin kanunlarına uymaları lazımdır. Hatta şeriatla mekrul olan nesne tarikatta haram sayılır. Bazı cahil kimseler ise Bektaşîlik adıyla kendi havalara uyarak farz olan şeyleri yerine getirmek bir yana, ibadeti bile küçümseyip kötü gözle bakmaları ve mahremiyet tanımamaları ile kafir oldukları herkesin ağzından duyulmaktadır. Sizler Osmanlı Devletinin yolunda şeyhlersiniz. Bu hususa duyduğunuz ve bildiğiniz nasıldır? Bu gibileri hakkında ne dersiniz?"

Heyette yer alan fakat tarihçilerin adını vermediği, ulemadan sadece bir tek şahıs, verilecek kararın bir zulüm olacağını belirten sözler söyler: "Bektaşîlerin çoğunun şeriatı aykırı hareketlere cesaret ettiklerini herkes bilir. Ama her birinin şahsında Kuran'a ve Sünnete zıt tutum ve davranışları sabit olmadığı taktirde hepsi hakkında genel bir şer'i hüküm hangi cihetle olur?" Bu sözler yapılan yargılamanın ve verilecek hükmün niteliğini göstermesi açısından çok önemlidir. Bu şahsın itirazına kulak vermeyen, hiç önemsemeyen diğer şeyhler, Bektaşî babalarına ilişkin iftira ve ihbarlarını bir bir ortaya dökmüşlerdir.

"Başka ulema da Bektaşî reislerinden Kincî Baba dedikleri sapığın, İstanbul ağası Ahmetzade ile Yusuf Ağâh efendi mühürdarlığından doğma Salih adlı yaramaz ve dine zıt davranan, namazı bırakmış, oruç yer ve buna benzer kötülüklerden başka Ebubekir ve Ömer hazretlerine de sövdükleri de çok duyulmaktadır. Öldürülmeleri vaciptir dediler. Ayrıca Yasinizade efendi: Bu gibilerini öldürerek cezaları caizdir. Kötü davranışları kendi üzerlerine sabit olmak gerektir" diye yazmaktadır Cevdet Paşa.

Engizisyon heyeti istişare sonunda bir dizi karar alır. Bu kararların temel gerekçesi Bektaşîliğin şeriatı uymayan bir inanç, bir yol oluşudur. Ve Bektaşî katli için yalnız başına bu inançtan olmaları yeter bir nedendir.

Heyetin aldığı kararlar Bektaşî babalarından önde gelenlerinin katledilmesini, kiminin sürgün edilmesini, Bektaşî dergahlarının çoğunun yakılıp yıkılıp imhasını kalanların ise sünni tarikat şeyhlerinin yönetimine verilmesini öngörmektedir.

Karar üzerine Bektaşî babalarından Kincî Baba, İstanbul Ağuzade Ahmet efendi ve Salih Baba yakalanarak Tophane'de bir odaya hapsedilir. Ayrıca: "Üsküdar, Eyüp, Hisar ve başka taraflarda olan Bektaşî tekkelerinin

altmış yıl önce mevcut olanları, eski sayılarak içlerine başka tarikat ileri gelenlerinden ve sünni ehlinden türbedar dikilip ve altmış yıldan sonra yapılmış olanların yıkılmalarına karar verildi. Gerek eski, gerek sonradan ortaya çıkan tekkelerin içlerinde bulunan babaları ile mürit adı altındaki zina çocuklarını itikatları yola getirilip düzeltilmek üzere Hadim, Birgi, ve Kayseri gibi ulema birikmiş olan yerlere sürgün edilmeleri için karar verilir."

Sadrazam, heyetine almış olduğu kararları toplantıya kafes arkasından izleyen padişah 2. Mahmut'a yazılı olarak bildirir. Sadrazamın kaleminden çıkan bu yazılı belgenin baş kısmından aşağıda verdiğimiz birkaç satır bile, Bektaşîler hakkında Osmanlı resmi anlayışını göstermektedir. Bektaşîler hakkında alınan karar açıktır: Babaların katli vaciptir. Talipler zina çocuklarıdır; aileleri ulemanın bulunduğu yerlere sürülmelidir.

Sadrazamın mektubunun girişi:

Şevketlü kerâmetli mehabetli kudretlü velinimetim efedim Padişahım Bir müddettenberu Üsküdar ve Eyyup ve Boğaziçi taraflarından ve sair mahallerde olan Bektaşî tekkeleri ibahiyye ve revasız misillu birtakım mulahide ile malamal olarak Şûrb-i hamir ve Terki savm ve salat misillü envâ-ı fîsk fezahtı bi mehaba irtikap ve ayınlarından olan matem gecelerinde ve ayn-ı cem tabir iittikler evkat-ı cemiyetlerinde neûzibillah-ı teâlâ sahabe-i kiram ve helki enbiye-i izam hazaratına haşa kella zebandırızlık ile kailinin şer'an revbesi na mabkûl ve katli vaciğ küfriyyata ictisâr itmekte ve kendileri bu vechile küfr ve dalaletle...

Sadrazam, heyetin tartışmalarını ve kararlarını bir bir sıraladıktan sonra padişahın Bektaşî babalarının katli için ferman buyurmasını istiyor. Sadrazamın yazısında Bektaşîler ile Yeniçeriler arasındaki ilişkiye dair tek bir söz yer almıyor. Bektaşîlerin Yeniçerilerin kazan kaldırmasına karışması, hareketin içinde yer almaları ima dahi edilmiyor.

Bektaşîler hakkında karar yalnızca onların şeriat dışı inançları dolayısıyla veriliyor. Zaten Sadrazam da bunu açıkça dile getiriyor. Ona göre Bektaşîler şarap içtikleri, oruç tutmadıkları, namaz kılmadıkları, ayn-i cemlerinde Ömer, Osman, Ebubekir'e lanet okudukları için cezalandırılmalıydılar. Yine bu inançları doğrultusunda pek çok insanı kandırıp şeriat yolundan çıkardıkları için suçludurlar. Bunların tövbeleri dahi kabul olunmaz, katledilmeleri zorunludur.

Sadrazam, heyetin, şeriat uyarınca Bektaşîlerin hakkından nasıl gelineceğinin tartıştığını, Bektaşîlik adına ortaya çıkan kişilerin mühlidliğine karar verildiğini, Bektaşîlerin dergahlarında bulunan herkesin hapsedilerek çaresine bakılacağını dergahların durumlarının ise eski ve yeni oluşlarına göre değerlendirildiğini 60 yıllık olanların eski sayılıp ehlişünnet şeyhlere bırakılacağını daha yenilerinin ise yıkılıp imha edilmesi kararına varıldığını ifade ediyor. Yola gelebileceği düşünülen bazı Bektaşî dervişlerinin ıslah olmaları için sunni ulemanın yoğun olarak yaşadığı Kayseri, Konya, Birgi gibi şehirlerde sürgün edileceğini. Anadolu ve Rume-

Osmanlı engizisyonu Bektaşî inancını yeryüzünden silmek istemiştir

lide yaşayan dinsiz rafizilerin saptanması için ve buralara görevliler gönderileceğini padişaha bildiriyor. Hapsedilen tüm Bektaşîlerin şer'an ve siyaseten sorgulanacağını, önde gelen Bektaşî Babalarının idamı için gerekli yaftaların yazıldığını idama emir buyurmasını istiyor.

Sadrazamın telhisinde yer verdiği Yasincizade'nin düşünceleri Bektaşîlere yönelik sorgulamaların, yargılamaların ve verilecek kararın özünü oluşturmaktadır. Yasincizade'nin yaklaşımı tipik bir engizisyon yaklaşımıdır. Bir heyet üyesinin "suçu sabit olmayanlar hakkında genel bir cezalandırma kararı nasıl verilir" diye sorması üzerine Yasincizade devreye girerek şunları söylüyor. "Bu kişilerin siyaseten icray-ı cezaları caiz olup ef'al ve ekval-i habiseleri bişahsi üzerlerine sabit olmak lazım değildir." Yani kimin hangi suçu işlediğinin önemi yoktur, somut olarak Bektaşîlerin şeriatı aykırı hal ve hareketlerinin sabit olmasına gerek yoktur. Bunların cezalandırılmaları için Bektaşî olmaları yeter bir nedendir. Bir inanca, bir aileye, bir topluluğa yönelik toplu cezalandırma uygulaması engizisyon hukukunun bir yöntemidir ve Osmanlı engizisyonunda böyle bir cezalandırma kararı almakta tereddüt etmemektedir.

Bektaşîlerin "siyaseten icray-ı cezalarının" caiz görülmesi adı ile her türlü zulüm bir çırpıda meşru sayılmak istenilmiştir.

Kıncı Baba, Salih Efendi ve Ahmet Efendi'nin şeriatı aykırı durum ve davranışları nedeniyle idam edilmelerini kararlaştıran engizisyon heyeti bu Bektaşîlerin "namaz kılmadıkları, oruç tutmadıkları, üç kutsal insana yani Ömer, Osman ve Ebubekir'e dil uzatmalarını" ileri sürerek bunları idamlarının gerekçesi saymıştır.

Bektaşîlerin katline yönelik olarak Şeyhülislam Mehmet Tahir Efendi ve bir fetva vererek gerçekleştirilecek uygulamaların şeriatı uygunluğunu tescil etmiştir. Şeyhülislam Tahir Efendi, "Bektaşîlerin katlinin vacib, tövbelerinin kabul olunmayacağını" görüşündedir. Fetvasının özü budur.

Tahir Efendi'nin fetvası ve Sadrazam'ın mektubu üzerine padişah 2. Mahmut'da uzunca bir hattı hümayun yayınlar. Zaman geçirmeksizin Şeyhülislamın fetvasına uygun olarak mektupta belirtilen işlerin yerine getirmesini buyurur.

Sultan Mahmut fermanında Bektaşîlerin "bayağı reayayı bile cesarete getirdiğini, şimdilik İstanbul'da olanların haline bakılıp daha sonra Rumeli ve Anadolu tarafında olanların durumlarına bakılmasını, tüm Bektaşî dergahlarındaki baba ve müridlerin hapsedilmesini, üç Bektaşî babasının cezalarının infazını istiyordu.

BABALAR YA İDAM EDİLİYOR YA SÜRGÜN VE TEKKELER YERLE BİR

Padişahın bu fermanı üzerinde ilkin adı geçen üç Bektaşî Babası idam edildiler. Kıncı Baba Üsküdar'da İstanbul Ağasizade Tophane'de, Salih Efendi Babı Hümayun önünde katledildiler. Boyunlarına asılan yaftalarda "Şer'an katli vaciptir" yazıyordu.

Sıra İstanbul'da bulunan Bektaşî dergahlarına gelmişti. Dergahlarda yaşayan babalar ve talipleri hapsedildikten sonra 60 yıldan daha eski olanlar 'kadim' sayılıp bırakılarak daha sonra yapılanlar teker teker yıkılmaya başlandı.

Rumelihasarı (Şehitlik), Öküzlumanı, Karaağaç, Yedikule (Kazlıçeşme), Sütlüce, Eyüp, Merdivenköy, Üsküdar tekkeleri yıkılıp yerle bir edildi.

Dergahlarda bulunan tüm malvarlıklarına el konuldu. Bektaşîliğe ilişkin ne kadar elyazması eser varsa zaptedildi. Padişah 2. Mahmut yayınladığı bir ferman ile de el konulan malların satılıp parasının cihad yolunda harcanmasını buyurdu.

Hapsedilen dervişler Şeyhülislam tarafından sorgulandılar. Cevdet Paşa bu sorgulamayı şöyle anlatıyor: "Bektaşî tekkeleri yıkılıp içinde yatıp kalkanlar da götürülüp Darphane hapisanesine tıklandı. Sonra birer birer Şeyhülislam tarafından akideleri soruldu. Şii usul üzere sakınarak şeriat yolundayız, dediler. Sünni olduklarını söylediler. Cahil olanların inanış meseleleri ve bunların getirdiği işlemi ayırmakta cevap vermeye güçleri yetmezdi. Ancak Rafizi olup dini terkedmedik, hak yolundan ayrılıp batıla dönmedik, dedilerse de dış görünüş, tutum ve davranışları yalan söylediklerini belli ediyordu. Ayrıca bütünü ile Bektaşîler hakkında söylenenlerin oldu bitti girişimler, ahlak ve insanlık dışı işlediklerine bakılırsa bu karşılığın daha içinde iken yapacakları zararların ortadan kaldırılması siyaset gereği sayıldı."

Kuşadalı İbrahim Halveti'nin müridlerinde Bektaşî düşmanı Esad Efendi'nin iddiasına göre: "Yakalanan Bektaşî babalarının tahkik edilen durumları ve aranan tekkeleri, icraatin umumi manasıyla çok yerinde ve haklı olduğunu teşvik edecek mahiyette idi. Filhakika nefy veya idam edilen Bektaşîlerden bir çoğunun küfür ve sapıklığı, devlete ihaneti hatta casusluğu ortaya çıkarıldı. Tekkelerin hemen hepsinde bol miktarda alkollü içki mevcuttu. Hatta bu içkilerin bazılarını taşıyan şişelerin ağızlarına Kur'an sayfalarının tıkaç yapılmış olduğu müşahade edilmişti."

Bektaşîliğe bu denli kinle bakan bir

şeyhin, her türlü yalan dolan ve karaçalmayı Bektaşîlerin imhası için mübah göreceği açıktır. Etkisi altında bulunan yöneticilerin verecekleri karar ise zaten bellidir.

Sorgulamaların sonunda önde gelen Bektaşî Babaları sürgün gönderildi. Şehitlik tekkesinden Mahmut Baba yedi adamı ile Kayseri'ye, Öküzlumanı tekkesinden Ahmet Baba ile Yedikule tekkesinden Hüseyin Baba ikişer adamı ile Hadim'a, Karaağaç tekkesinden İbrahim Baba, Sütlüce tekkesinden Mustafa Baba Birgi'ye, Karaağaç tekkesinde misafir olarak bulunan Yusuf ve Antabi Babalar Güzelhisar Çamlıca ve Merdivenköy tekkesinden Mehmet Babalar ve Üsküdar Kasımağa tekkesinden Mustafa Baba Tire'ye sürgün edildiler.

Hacı Bektaş Pirevi'nde postnişin olarak oturan Mehmet Hamdullah Efendi (Şiri Baba), Bektaşîler hakkındaki karar uyarınca suçlu ilan edilerek Amasya'ya sürgün edildi.

İstanbul'da kadim sayılarak yıkılmayan Bektaşî tekkelerine özellikle Nakşibendi Şeyhler atanmıştı. Aynı şekilde Hacı Bektaş dergahına da postnişin olarak Nakşibendi tarikatı şeyhlerinden Kayserili Mehmet Said Efendi atanmıştı. Nakşi şeyhler atanarak Bektaşîlerin ehli sünnet yapılması amaçlanıyordu. Mehmed Said Efendi Hacı Bektaş dergahına "Nakşibendiyye Camisi" adı ile anılan cami yaptırmıştır.

Bektaşîlere yönelik sürgün kararı çok sert bir şekilde uygulanmıştır. Engizisyon heyetinde bulunan kimi şeyhler kişisel husumetleri olan birçok kişinin de Bektaşî olduğunu söyleyerek sürgüne gönderilmelerini sağlamıştır.

Padişah 2. Mahmut'un düşüncesi baştan beri bellidir. O Bektaşîlerin tümüyle ortadan kaldırılmasını istemektedir. Yıkıtılan Bektaşî tekkelerinden başka kadim sayılan tekkelere bir an önce cami, mescit yapılmasını buyurup işlerin yavaş gittiğinden dolayı Sadrazamı şiddetle uyarır: "Benim vezirim; işbu takririn ve Bektaşîler hususu için ısdar olunacak evamirim müsveddesi manzur-ı humayunum almıştır şöyle denilerek bunun icrası pek gecikti. Bir kaç gün zarfında heman müsvedde mücibince evamiri ısdar ittirüb müba-

şirlerini ihraş ve izam ittiresin çok mevaddın suret-i nizamiyeleri tarafı humayunumdan istizan olunup yine hali üzre bırakılıyor."

Padişah İstanbul ve Üsküdar civarındaki tüm Bektaşîlerin temizlenmesini istemektedir. Bu iş ile bizzat Şeyhülislam Tahir Efendi'yi görevlendiren padişah "Bektaşî fesadının ehli sünnet arasında külliye tathirini" emreder. Bu temizlikte diğer tarikat şeyhleri, hocalar, şer'i memurlar, mahalle imamları gibi bilgi verecek her şahıs görevli olacaktır. Bektaşîler bir bir araştırılacak ve şeriat hükümlerinin uygulanması sağlanacaktır. Sultan Mahmut'un fermanının özü tek cümleyle: "Bektaşî fesadı Ehli Sünnet arasından külliye temizlenmelidir!"

İstanbul ve Üsküdar'ın Bektaşîlerden temizlenmesinin yanısıra padişahın bir buyruğu da Rumeli ve Anadolu'daki Bektaşîlerin "temizlenmesi" yolundadır.

Anadolu ve Rumeli'deki Bektaşî tekkelerinin, buralardaki Bektaşî babaları ve müridlerinin soruşturulması için özel bir soruşturma heyeti gönderilir. Anadolu heyetinin başında Cebecibaşı Ali Ağa ve Müderris Çerkeşli Mehmet Efendi, Rumeli heyetinin başında ise Miahurievvel Ali Bey ve Müderris Pirlepel Ahmet Efendi yer alırlar.

Bektaşî dergahlarının ve Bektaşîlerin imhasına yönelik karar uyarınca bir kaç ay içerisinde Bektaşîler yanlızca şeriat dışı inançları nedeniyle tarihte eşine az rastlanır bir zulme maruz kahlılar. 19. yüzyılda yaşanan tam bir ortaçağ karanlığıdır: Katliam, sürgün, yakıp yıkma ve imha!

Osmanlı engizisyonu Bektaşîleri her yönü ile tam bir imhaya yönelmişti. Dergahlar temelinden sökülüp yıkılmış, babalar idam edilmiş sürülmüş, kitaplar/yazılar/ belgeler yok edilmiş. Bektaşî mezarlarına varıncaya kadar Bektaşîliğe ilişkin her şey yeryüzünden sökülüp atılmak istenilmişti. Ne varki yüzyıllarca Osmanlı zulmüne maruz kalan bu inanç halkı içindeki kökleri sayesinde yeniden yeşerip boy atmıştır. Osmanlı zulmü ise belleklerden silinecek gibi değildir.

Bektaşî ozanlarından Hakkı bir deyişinde, Bektaşîlere yönelik zulmü içli bir şekilde şöy anlatmaktadır:

Kavmi yezid yezitliğin bildirdi
Yetiş Allah ya Muhammed Ya Ali
Sürgün Edip her derviş öldürdü
Yetiş Allah ya Muhammed ya Ali

Eridi fakıyrin yüreği yağı
Arttı münkirlerin kalbi ferağı
Yanmaz oldu türbelerin çerağı
Yetiş Allah ya Muhammed ya Ali

Türbelerin yıkıldığın gördüler
Yezidler ferah edip güldüler
Her derviş bir diyara sürdüler
Yetiş Allah ya Mhammed ya Ali

Sene bin ikiyüz kırkiki aman
Dünyada bu fesat olmuştur iyan
Şimden sonra sürülmez oldu erkan
Yetiş Allah ya Muhammed ya Ai

Hakkı'ya çağırır yaradan gani
Dertlilerin dertlerinin dermanı
Bundan sonra çok süreriz devranı
Yetiş Allah ya Muhamed ya Ali ●

Tarihimizin onur abidesi Abdal Musa “Şenlik” havasından çıkmalı

Onbir yıldır yapılan, Pir Abdal Musa'yı anma şenliklerinin, 8-9 Haziran'da Antalya'nın Elmalı kazasının Tekke köyünde, bu yıl onikincisi yapılacak. Pir'in can yoldaşları, yurdumuzun her bölgesinden akın akın bu tarihte Tekke köyüne geliyor. Yapılan cemlerde, gerçeklerin aşkına hü deyip, düvazlar okunuyor, semahlar dönülüyor. İki gün içerisinde olabildiğince kardeşliğin, paylaşımın tadına çıkartılıyor.

Oniki yıldır adına anma törenleri yapılan, binlerce insan tarafından ziyaret edilen Pir Abdal Musa kimdir?

Araştırmacı yazar İsmail Kaygusuz, Abdal Musa Sultan hakkında uzunca bir araştırma yapmış ve *Kervan*'da da yayınlanmıştı.

Ben bu yapılan bu çalışmadan yararlanarak sizlerin de Pir Abdal

Musa hakkında biraz da olsa bilgilenenizi istedim:

Bizim hususumuz marifet söyler
Biz Horasan mülkündeki boydanız

Biz kudret okuna gizli yaydanız
Neslimiz sorarsan asıl Hoy'danız

Abdal Musa, “Biz Horasan mülkündeki boydanız” ve “neslimiz sorarsan asıl Hoy'danız” dizelerinde, Horasan'dan gelecek, Azerbaycan'ın Hoy bölgesine yerleşmiş bir Türkmen boyuna mensup olduğunu belirtmiştir.

Abdal Musa hakkında özet olarak şunları biliyoruz. Abdal Musa 13. ve 14. yüzyıllarda yaşamıştır. Hacı Bektaş Veli'nin önde gelen ardıllarından (yolu süren-A.K.) ve onun Anadolu'daki gözcülerindendir.

İkinci Pir olarak tanınır. Hacı Bektaş Dergahı'ndaki oniki hizmet postundan Ayakçı postu Abdal Musa'nındır.

Horasan erenlerinden savaşçı gazi Abdal Musa'nın babası Hasan Gazi'dir. Dedesi Haydar Ata, Hacı Bektaş Veli'nin amcasıdır. Bu yolla yakın akraba olmaktadır. Ulu Pir Hakka yürümeden önce, “beni isteyenler, Genceli'de Abdal Musa'da gelsin bulsun” diyerek onu yerine geçmesini, ardılı olmasını istemişti.

Hacı Bektaş Veli'nin ilkelerini temel alıp yolu ve Erkanı kuran; Hak Çerağ'ını uyandıran, “deminize Hü” deyip gülbenk çeken, talipleri meydana dara durdurup nefsinin haklayıp paklayan, Pir-i Sani Abdal Musa Sultan'dır.

Abdal Musa'nın yaşamının bir bölümü hakkında kesin bilgi tam bulun-

mazlumun yanında olmuştur. Aksi takdirde Anadolu insanı onu altıyüz yıl öncesinden bugüne taşıyor muydu? Onun adına cemler düzenleyip dara durur muydu? Ve bizler bugünün ilerici, demokrat, aydın insanları Abdal Musa'yı anmak için yurdun çeşitli bölgelerinden kalkıp Tekke köyüne gelir miydik?

Sözümü Tekke köyüne getirmişken, yapılan anma törenlerine ilişkin birkaç önerimi sunmak istiyorum.

Anmalar özüne uygun olsun istiyorsak, etkinlikleri şenlik havasından çıkarmamız gerekiyor.

Bunun için:

1- Abdal Musa'nın yaşamı ve düşüncelerini anlatan günümüz sorunlarıyla da bağını kuran seminerler ve paneller yapılmalıdır.

mamıştır, doğum ve ölüm tarihleri kesin bilinmemektedir.

Tüm Anadolu'da cemlere adını veren, adı dillerden hiç bir zaman düşürülmeyen Alevi-Bektaşî ulularından olan Abdal Musa, Ali'yi sevenlere muhip yarıdır. Hakkın didarını kendinde görmüş, nimetini bölüşmüş ve beylere, mevki sahiplerine yüzü suyu dökmemiş, yani eyvallah etmemiştir. Abdal Musa Sultan, bugünün genç Alevi kuşaklarına örnek olacak bir “gerçek er”dir.

Bu yazımları İsmail Kaygusuz'un yazısından aldım. Bunlara katılmamak elde değil, öyle değil mi canlar?

Bazı tarihçiler Abdal Musa'yı istediği kadar Osmanlı'nın yanında göstermeye çalışsa dursun. Abdal Musa, 20.yüzyılda yaşayan bizlere onurlu, saygıdeğer bir miras bırakmıştır. Haksızlıkla hiç barışık olmamış, ezilen

2- Etkinlikleri yalnız bir yerde değil, köyün belli merkezi yerlerine -örneğin Türbenin bahçesi- serpiştirerek yapmak. Ki o takdirde dışarda kalan insanları da böylece kültürel yoğunluğa çekmiş oluruz.

3- Şair ve yazarları Abdal Musa hakkında şiir ve araştırmalara teşvik etmek ve sembolik bir ödül vermek.

4- Alevi-Bektaşî kültürünü tanıtan, yayın organlarının -kitap, dergi, video kasedi, kaset vs. düzenli bir şekilde sergilenmesi için uygun bir yerin tahsis edilmesi.

Öneriler daha da çoğaltılabilir, yeter ki bir yerden adım atıp yürüyelim.

Ulu Pir Abdal Musa'yı sevgi, saygı ile anıyor, yolunun takipçisi olduğumuz huzurunda tüm insanlığa haykırıyoruz.

AHMET KOÇAK

DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE “PROVOKASYON” YAKLAŞIMI

P.S.A.K.D Kadıköy Şube Başkanı
Fethi Bölükçü

Kitlenin kendiliğinden gelişen eylemine örgütlü güçler insiyatif koymazsa, her çeşit provokasyona açık zemin kendiliğinden oluşur. Bunun için kitle örgütlerinin kitlenin her çeşit eylemine insiyatif

Olayı kınamak ve tepkisini dile getirmek için katledilme pahasına da olsa sokağa çıkan insanları provokatör olarak ilan etmek, gerçek provokatörleri saklamaktan ve katliamın gerçek sorumlularını gizlemekten başka bir işe yaramaz.

devam eder iken, ve ondan sonra gelişen olaylar devletin bir ayıbı olarak ortada duruyor iken, kalkıp, kentin Varoşlarında ücra bir köşede sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel olarak, ezilen, horlanan, asimile edilmeye çalışılan emekçi insanların barındığı, kahveleri, pastahaneleri tarayıp, hemen akabinde, “Alevi kahveleri tarandı. Cemevine silahlı saldırı”, “Alevi de-

koyması gerekir. Hedefi belli olmayan, nasıl sonuçlanacağı önceden kestirilemeyen eylem amacına tam ulaşamaz. Zaten örgütlü bir güç hiçbir zaman tesadüflere dayanarak hareket edemez. Onun hareket tarzını yani pratiğini belirleyen, tesbit ettiği program, ilke ve amaçlarıdır. Bu bağlamda kendi misyonuna denk düşen bir biçimde hareket tarzını belirler ve insiyatif sahibi olur.

Bunları söylememin nedeni şudur. Ülkemizde demokrasi mücadelesinin dinamikleri tarafından, herhangi bir katliamı ya da baskıyı ya da anti-demokratik bir uygulamayı protesto etmek, kınamak ve engellemek maksadı ile organize edilen kitlesel gösteri, yürüyüş ya da mitinglerde, demokrasi mücadelesini hazmedemeyenlerin, bilinçli olarak öne sürdükleri “provokasyon” oyunlarıdır. Demokratik kitle örgütlerinin Türkiye’nin gündemine giren önemli siyasal gelişmeler ile ilgili kitlenin tavrını ve yönünü belirlemesini engellemenin en etkili yollarından birisi de “provokasyon” teorisidir. Bu söylem daha çok kitlenin protesto ve kınama eylemlerine katılmasını engellemek ve halkla demokrasi güçlerinin arasındaki bağları kopartmak amacını taşır. Öncelikle bir kitle örgütünde yönetici olmak, her türden provokasyon söylentilerine karşı uyanık olmayı gerektirir.

Demokrasi mücadelesini hazmedemeyenlerin provokasyonları boşa çıkartmanın yolu, halkımızın sivil toplum örgütlerinde örgütlenmeleri ve örgütlü bir güç durumunda, demokratik ortamın zeminini yaratmakla ve demokrasi mücadelesine katılım sağlamakla mümkün olabilir.

provokasyon oyununu sahneye koyanlar çoğu zaman amaçlarına ulaşırlar. Tam da diledikleri gibi bir provokasyon olur! Bu, katliamla ya da başka bir biçimde çevreye, halka, halkın malına ve mülküne zararla sonuçlanabilir. Provokatörlerin buradaki amacı o eylemi organize edenleri pasifize etmek, sindirmek, sessizleştirmektir. Provokatörlerin provokasyon yaratmaları için en etkin ortamı o günkü koşullarda ülkenin içinde bulunduğu siyasal politik ve ekonomik koşulların olumlu ya da olumsuz gidişatı ile belirlenir. Onlar ne zaman, ne şekilde ve nerede provokasyon yapacaklarını çok iyi bilirler.

İşte tam da bu noktada D.K.Ö.’leri ve yöneticilerine önemli görevler düşüyor. Bazen, hatta çoğu zaman provokasyon söylemleri dikkate alınarak, örgütlenmesi gereken bir kitle eylemi-

ni örgütlemeliyiz. Ya da bu söylemleri ciddiye almaz, gereken önlemlerle eylem organize edilmez, o zamanda provokatörlerin eylemi provoke etmelerine zemin sağlamış oluruz.

Burada bizlere düşen görev, bu iki durum arasındaki, keskin uyanıklığı gösterip olumsuz sonuçları ortadan kaldırmaktır.

Sonuçta D.K.Ö.’ler ile demokrasi güçlerinin kitleler ile sağlam bağlar kurmasını istemeyen güç, demokrasi mücadelesini içine sindiremeyenler ve onu hazmedemeyenlerdir.

Bu nedenle 1995 12 Mart’ında Gazi Mahallesi’nde 5 kahvehane ve bir pastanenin taranması ile başlayan provokasyon ortamı bu ortamı yaratanlar için uygun bir zeminde idi. Çünkü zaten Sivas yangınının külleri henüz ortada iken, Madımak oteli alev alev yanmaya

desi öldürüldü. 4 kişi öldü, 5 kişi öldü” gibi doğruluğuna emin olmadığınız hatta kaynağının nereden geldiği belli olmayan yalan yanlış haberlerle kitleyi yönlendirirseniz, provokasyonu düzenleyenlerin iki kere amacına ulaşmasını sağlamış olursunuz.

İşte Gazi mahallesinde provokasyon bu noktada yapıldı. Daha sonra olayı kınamak ve tepkisini dile getirmek için katledilme pahasına da olsa sokağa çıkan insanları provokatör olarak ilan etmek, gerçek provokatörleri saklamaktan ve katliamın gerçek sorumlularını gizlemekten başka bir işe yaramadı.

Evet dostlar, biz de diyoruz hem de aynı dille söylüyoruz. “provokasyona gelmeyelim. Provokatörlere uygun zeminler yaratmayalım.” Fakat şunu unutmamak gerekir. Bizim ülkemiz provokatörlerin provokasyon düzenlemeleri için biçilmiş kaftandır. Ancak bu zemini yaratan ona kaynak kimdir, nedir? Onu iyi görmek lazım. *Bu zemin yıllardır, bu ülkeyi yönetenler, devletin yöneticileri ve iktidarlar tarafından yaratılmıştır.*

Peki bu oyunları boşa çıkartmanın yolu nedir?

Bu ancak ve ancak halkımızın sivil toplum örgütlerinde örgütlenmeleri ve örgütlü bir güç durumunda, demokratik ortamın zeminini yaratmakla ve demokrasi mücadelesine katılım sağlamakla mümkün olabilir. ●

KIZILBAŞ SİYASETİNİN BÜYÜK OZANI VE ŞİİR DİLİNİN USTASI DEDE KUL HİMMET

16. yüzyılı, gizli-aşık ve kaç göçe başından sonuna dek yoğun yaşamış büyük Alevi ozanı ve dedesi Kul Himmet hakkında, dikkate değer özel bir araştırma görülmemektedir. Diğer Alevi-Bektaşî ozanları arasında, cönklerde rastlanan bazı şiirlerinden seçmeler yapılarak ve yaşamına ilişkin tahmini bilgilerle Kul Himmet geçiştirilmiştir. Kul Himmet'i Pir Sultan'ın mürşidi göstermiş olma yanlışlığına rağmen, yaşadığı döneme ilişkin ilk ve en doğru saptama Sadettin Nüzhet'ten gelmektedir:

"Hayatı hakkında malumata sahip değiliz. Yalnız 'Menakıb ül Esrar Behcet ül Ahrar' adlı eserde bazı şiirleri kayıtlı olduğuna göre, 16. asırda yaşadığı kuvvetle söylenebilir. Bektaşîlerin tertip ettikleri mecmualarda Hatayi ve Pir Sultan'la beraber en çok bu şairin manzumelerine tesadüf edilmektedir. Bu da gerek yaşadığı devirde ve gerekse sonraki devirlerde büyük bir şöhret temin ettiğini göstermektedir." (Sadettin Nüzhet, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul-1944)

Aleviler arasında Menakıbnâme, Büyük Buyruk, İmam Cafer Buyruğu, Şeyh Safi Buyruğu, Fütüvvetname, Menakıb-ül Evliya vb. adlarıyla tanınan ve 1608 yılında Bisatî'nin kaleminde çıkan Menakıb-ül EsrarBehcet-ül Ahrar yapıtı, bir çeşit ante quem oluşturmaktadır. Yani bu yapıtın yazıldığı tarihten önce Kul Himmet ölmüş olmalıdır. Yoksa yaşadığı ortamı ve şiirlerini tanıyan Bisatî, kendisiyle mutlaka görüşür, bu konuda Kul Himmet'ten yararlanır ondan uzun uzun sözederdi. Haliyle daha çok şiirlerine yer verirdi. Çünkü gerek Buyruk'ta anlatılan Alevi inancı, Muhammed-Ali yolunun ilkeleri, felsefesi ve nasıl sürdürülmesi gerektiğini en iyi bilen, ayrıca nefeslerinden anlaşıldığı gibi erkanlara bile katkısı bulunmuştur Kul Himmet'in.

Ayrıca Şah Hatayi'nin de birçok nefesinde övdüğü yücelttiği ve ona candan bağlılığını söylediği Hacı Bektaş Veli gibi, Şeyh Safi'nin de ermiş velilerden olduğunu vurgulamak ve Erdebil'i çekim merkezi yapmakta amaç. Şeyh Safi'nin İmam Cafer

Sadık'tan esinlendiğini ve Buyruğu'ndaki sözleri ondan aldığını ve hatta İmam Cafer'in mührünü taşıdığını şiirlerinde ifade eden Kul Himmet bu propagandaya büyük katkıda bulunmuştur:

Erdebil'den gelince Rum'a
Sözümüz bizim didardan gelir

Şeyh Safi Buyruğu'n eyledim kabul
Sözü onun daim Cafer'den gelir

Makalatın ahiri cematın zuhuru
Şeyh Safi'ye değıptir İmam Cafer
mühürü

Halk Türkçesiyle hazırlanmış Buyruk kitabı, Anadolu Aleviliğinin şanlı bir tarih sayfasını oluşturan Kızılbaşlık siyasetinin propaganda ürünüdür. Öte yandan Balım Sultan'ın (dil olarak) Osmanlı kentlerine yönelik Alevi-Bektaşî "Erkannâme"si de bu siyasetin dışında değildir ve ona hizmet etmiştir.

KUL HİMMET'İN YAŞADIĞI DÖNEM VE İRAN ŞAHLARI

Yine çeşitli cönkler aracılığıyla ve cenlerde çok söylendiğinden, dedelerin sözlü aktarımlarıyla günümüze ulaşan Kul Himmet şiirlerinin bazılarında belirleyici tarih ve geçen isimler, kapalı olarak verilen olaylar onun yaşadığı dönemi açık açık göstermektedir. Çocukluğundan itibaren, Anadolu'da ortaya çıkan onlarca Alevi-Kızılbaş halk ayaklanmalarına tanık olmuş ve Kızılbaş siyasetinin yükselişi ve devlet kuruşunu; başarılarını, bütün krizlerini ve çöküşünü yaşamıştır:

Hey erenler kimse Şah'a gidemez
Şah'a Kanber gibi kul olmayınca
(...)

Her Mekke'ye giden Hacı olur mu
Her abdal olanlar naci olur mu

Her çaput başlılar bacı olur mu
Erenler haliyle hal olmayınca

Cevahir yanmasa aşkın oduna
Sikke yazarlar mı Şah'ın adına
Seni hiç korlar mı talip evine

Kul Himmet'in türbesinin bulunduğu Varzıl (Görümlü) köyünden *İrfan Çoban*'ın yapmış olduğu araştırmayı-derlemeyi yayına hazırlayan *İsmail Kaygusuz*'un yazdığı Kul Himmet değerlendirmesi, *Alev Yayınları*'ndan yakında çıkacak olan bu kitabın *Önsöz*'ünü oluşturuyor.

Zer gibi sararıp kal olmayınca

Mecnun olan gezer daim mestinde
Aşkın dolusunu tutar destinde
Seni taşırılar mı başlar üstünde
Mürşit nazar edip gel demeyince

Dertmend olmayınca gönül hak olmaz
Aşık olmayınca sine çak olmaz
Kul Himmetim eydir vücut pak olmaz
Mürşit-i Kamilden el olmayınca

Bu nefeste geçen Şah, Şah İsmail'dir. Kul Himmet'in Şah İsmail Hatayi ve Pir Sultan'la özel ilişkilerini inceleyeceğimiz bölümde vereceğimiz örnekler dışında bir siyaset şiiridir bu. İlk gençlik döneminde, belki Şah İsmail'in Anadolu'ya ikinci gelişinden sonra, Şah'ın peşinden gitmeyi arzu eden Kızılbaş gençleri için yazmıştır. Burada Mürşit olarak sıfatlandırılan, Kızılbaş Safevi Devleti yönetimini elinde tutan Kızılbaş Yüksek kurulu "Ehl-i İhtisâs" üyesi Halifet-ül Hülafa, yani Halifeler Halifesi'dir. Mürşit-i Kamil ise Şah İsmail'in kendisidir. Bunun için önce Mürşitten gelen buyruklara uymayı öneriyor. Şah'a kul olmadan, yola aşık olmadan Mürşit-i Kamil'den el almak, insan olarak paklaşmak- durulanmak olası değildir.

Kul Himmet büyük olasıyla Şah İsmail'in Kızılbaş ordusuna katılmıştır. Ancak kendisinin de Safevi soyundan gelmesinin Şah'ın yanında özel bir ayrıcalığı olabilir. Onun tutsak olup kollarının bağlandığını ve Şah'a (Şah İsmail) kurtarılması için yalvardığını

anlatan bir şiirini görelim:

Bugün tutsak oldum kollarım bağlı
Ayn-Cem'de oturan erenler mürvet
Erenler serveri Erdebil Oğlu
Ayn-Cemde oturan erenler mürvet

Erenler ne desin kendi gelene
Eksikliğin kendi özünde bilene
Bizim gibi merd-i garip olana
Ayn-i Cemde oturan erenler mürvet

Yalnız kaldım yalvarayım ol Şah'a
Kendi kazancımla düştüm bir caha
Bizim için niyaz edin dergaha
Ayn-i Cemde oturan erenler mürvet

Yezidin yanında söylüyemedim
İnip aşk deryasın boyluyamadım
Arttı yaram merhem eyleyemedim
Ayn-i Cemde oturan erenler mürvet

Kul Himmet ya nice olur halimiz
Açılmadı kaldı gonca gülümüz
Küçük büyük mümin müslim varımız
Ayn-i Cemde oturan erenler mürvet

Görüldüğü gibi tutsak bulunduğu yerde bu şiiri yazmış ve "erenler serveri Erdebil Oğlu"ndan yardım istemekte ve kurtarılmasını dilemektedir. Erdebil Oğlu doğrudan Şah İsmail'in sıfatlarındandır. Cahit Öztelli'nin dediği gibi "Şah Tahmasb (1524-1576) veya Şah Abbas (1588-1628)" olmaması gerekir. Ozanın burada "Erenler serveri" olarak nitelediği Şah İsmail, "Ayn-i Cemde oturan erenler" ise, Kızılbaş Safevi devleti-

nin, Kızılbaş Türkmen oymaklarının Dede-Beglerinden oluşturduğu yüksek "Ehl-i İhtisas" kuruludur.⁽¹⁾ 1501-2'de Kızılbaş Safevi devleti kurulduğunda, Alevi Bektaşî Görgü Cemi kurumları doğrudan devlet yönetimine taşınmıştır.

Kul Himmet el aldığı piri, Pir Sultan Abdal'ın bir nefesine benzetilerek yazdığı bir düvazımamının sonunda, Şah Tahmasb'a (1524-1576) bağlılığını çekinmeden söylüyor. Bu şiirini büyük olasılıkla kendisi ve çevresini, İranlı-yabancı (Mevali) olarak suçlayanlara karşı yazmıştır. İranlı olmakla birlikte Şii değil Hüseyini (Hüseyin'e bağlı Alevi) olduklarını haykırmaktadır. Pir Sultan Abdal'ınla çok az farklı sözcüklerle aynı içeriği taşımaktadır. Ancak Pir Sultan nakaratlarında doğrudan "Hüseyini'yim Alevi'yim ne dersin?" diye meydan okumaktadır. Sonunu, nerede olursa olsun bir Hüseyin sever Alevi olarak ikrar-imanına bağlı olduğu söylemiyle, şöyle bitiriyor:

Pir Sultan'ım çağır Hint'te Yemen'de
Dolaşırsam seni Sahib zamanda
İradet getürdüm ikrar imanda
Hüseyini'yim Alevi'yim ne dersin

Kul Himmet ise sonunu Şah Tahmasb ile bağlıyor:

Kul Himmet'im mürid idim amana
Özüm ulaştırdım Sahib zamana
İradet getürdüm Şah Tahmasb Han'a
Hüseyini'yiz Mevali'yiz ne dersin

Kul Himmet bu şiirini 1533 tarihin-

den önce yazmıştır. Bu tarihten sonra Kızılbaşların ve özellikle Osmanlı İmparatorluğu topraklarında yaşayan Alevi-Kızılbaş topluluklarının Şah Tahmasb'la bağları kesilmiş ve İran şahından kesinlikle "mürüvvet" beklememişlerdir.⁽²⁾

Bu süreçte Osmanlı'nın da büyük katkısı vardır. 1533'den 1555'e kadar Kanuni Süleyman'ın İran'a yaptığı üç sefer İran devletini ortadan kaldırmak için değil, Kızılbaşlığı ve Kızılbaşları yoketmek amacını taşıyordu. Bilindiği gibi 1530'lara kadar Anadolu'da onlarca bölgesel Kızılbaş başkaldırıları olmuştur. Ama siyasetleri Osmanlı başkenti İstanbul'a, padişahın tahtına yöneliktir. Kul Himmet de Pir Sultan da bu siyasetin sözcüleri ve propagandacılarıdır.

Örneğin Pir Sultan, hiç te İran yandaşı değil, tam tersine Kızılbaş Safevi yönetimini Kızılbaş çoğunluğun bulunduğu Anadolu'ya ve Kalender Şah ayaklanması sırasındaki (1527-28) büyük mücadeleye çağırılmaktadır. Kızılbaş halk yönetimini İstanbul'da görmek istemektedir:

Yeryüzünü kızıl taşlar bürüye
Münafık olanın bağı eriyey
Sahib-i Zamanın emri yürüye
Mehdi kim olduğu bilinmelidir

Pir Sultan'ım eydür ey Dede Dehman
Kendini çevir de andan gel heman
İstanbul şehrinde ol Sahib-Zaman
Tac u devlet ile salınmalıdır

İran'daki Kızılbaş Türkmen oymakları, kökleriyle bağlı oldukları için, Kızılbaş hareketlerin hem destek hem de sığınmak yerleriydi.

Ancak Cahit Öztelli'nin abartarak: "Aleviler Şah Tahmasp'ı çok severlerdi. Nefeslerde onun adı ile andıkları gibi 'Güzel Şah, Ala gözlü Şah' ve özellikle Alevi toplumu arasında 'Dehmen-Dehmen Şah' diye anılmakta idi" diye yazması, dönemin tarihini çok iyi bilmemesinden veya tarihe çarpık bakışından kaynaklanıyor. Sözü ettiğimiz 8-9 yıllık ilk döneminde Alevi-Kızılbaş ozanlarının şiirlerinde Şah Tahmasp'a bütün adların yakıştırılması da Kızılbaş Yüksek Kurulunun siyasetinin uzantısıydı.

Kul Himmet Dede'nin tarih düşerek yazdığı iki nefesi Şah Tahmasp dönemine rastladığı halde adını anmaz. Bunlardan ilki İrfan Çoban'ın Kul Himmet soyundan gelen Dede'lerde bulunan cönklerden derlediği ve hem düvazımam hem de Cem'lerde gülbenk gibi okunan 38 kıtalık uzun nefesidir. Hece sayısını ve uyakları gözönünde almadan, Görgü Ceminde içinden geldiği gibi (Şatiyye) gülbenk çekerken yarattığı bu gülbenk-şiirde peygamberler, melekler, Oniki İmamlar, Hacı Bektaş Veli, Kızıl Deli Sultan, Balım Sultan, çok sayıda erler-evliyaların ozanların adına zikrederek hepsinin ve bütün yersel-göksel varlıkların "hürmeti hakkıçün" Ali'den yardım dilemektedir Kul Himmet. Onuncu dörtlükte Şah İsmail'in de adı geçmekte, onu bir veli olarak anmaktadır:

Dillerine ben mailim
Her ne der isen kailim
Kolu şanlı Şah İsmail'in
Hürmeti hakkıçün ya Ali medet-

Şiirin sonlarına doğru (36.dörtlükte) Kul Himmet tarih düşmüştür:

Otuz dokuzda buldum kararım
Bir dert ehli hoş yar ararım
Sinop'ta yatan hazreti Bilal'ın
Hürmeti hakkıçün ya Ali medet

Kul Himmet Hicri 939'da (1533-4) bu nefesi söylerken, olasılıkla kırk yaşlarındadır. Tam kararını bulmuş, olgunlaşmıştır ve derdine ortak olacak, kendisini anlayacak bir dost aramaktadır. Bunun için Sinop'taki bir evliyanın hürmetine Ali'den yardım beklemektedir. Başından çok maceralar geçmiş ve gittiği yerde güzel sözler etmiştir. Ona Horasan'dan ve Erdebil'den erler gelmektedir. Bu ifade, Kul Himmet'in Erdebil ile ilişkisiyle birlikte, bu yıllarda Şah Tahmasp ile çatışan Horasan eyaletini elinde tutan Kızılbaş oymak beyleriyle haberleştiğini de gösteriyor. Artık yapraklarını açmış dilekler dilemektedir:

Çok serencam geçti serden
Lal ü gevher çıkar dilden
Horasan'dan Erdebil'den gelen
Erenler hürmeti hakkıçün ya Ali medet

Kul Himmet'im açıldı varaklarım
Kabul olsun dileklerim
Hurilerin meleklerin
Hürmeti hakkıçün ya Ali medet

Görüldüğü gibi 1533-34'de yazdığı

böyle bir şiirde Şah Tahmasp'ın da "hürmeti hakkıçün" Ali'den yardım istememesi için, onu artık sevmemesi ve ona karşı olması gerekmektedir. Bu da yukarıdaki anlattığımız tarihsel olaylarla koşutluk taşımaktadır.

İrfan Çoban'ın yine Kul Himmet evlatlarından Abbas Dede'den derlediği diğer nefes de bir düvazımam'dır. Bülbül ile konuşarak onun kendisine hal diliyle söylediklerini bu düvazımam'da dillendiriyor Kul Himmet. Öğütler verirken, aynı zamanda özeleştiriyor. 6. dörtlükte düştüğü bir tarih var ve bu tarihte "Dört kitapla İmam Cafer heyeti'nin "mümin kula" söyledikleri var.

973 (1563) yılında yazılmış olan şiirde, Şah Tahmasp'ın İran'da Şii Şeriatı'nın resmi devlet dini kabul etmesine ve olasılıkla onun Anadolu'daki propagandasına karşı koyum hissediyoruz. "İmam Cafer Heyeti" diye adlandırdığı, ya doğrudan Kızılbaş Safevi devleti yöneticileri eski yüksek kurulu "Ehl-i İhtisas"tır. Ya da bu kurulun üyesi Halifeler Halifesi'nin başkanlığındaki Buyruk hazırlayan "İmam Cafer heyeti" adıyla bir alt komisyon vardı. Bu bilgiler bize, Kul Himmet'in bu heyette yer almış olabileceğini de düşündürüyor. Asıl onların söylediklerine kulak veriniz diye karşı propaganda yapmaktadır. Ancak tıpkı Pir Sultan'ın yaptığı gibi, kapalı ve simgelerle vermektedir düşüncelerini.

Eğer candan sever isen sen beni
Eğlen uçup gitme der güle bülbül
Senin mekanın benim kalbim evidir
Vücudum şehrine kona der bülbül

Konarsan güle kon dikene konma
Sakin eski düşman dost olur sanma
Rakipten korkup ta sen geri durma
Düşmanın kastı cana der bülbül

Bülbül gibi daldan dala sektiğim
Kahrı hoş eyleyip cevrim çektiğim
Beresin bekleyip ikrar göttüdüm
Gülde mi harda mı o ne der bülbül

Gani Celal'dan rahmet ola kuluna
Tabib gerek derde derman buluna
Benliğinen konma gülün dalına
Arı var pençeni kana der bülbül

Hatice-t-ül kübra Zühre'nin sesi
Hasan'ın Hüseyin'in validesi
Hazreti Peygamberin kerimesi
Sorun Fadime'ye o ne der bülbül

İmam Zeynel içti abu hayatı
Muhammed Bakır'a var saadeti
Dört kitapla İmam Cafer heyeti
Yetmiş üçte mümin kula der bülbül

Musa-i Kazım'ın kurşun içişi
İmam Rıza'nın müşkül seçişi
Seher vakti dertli dertli ötüşi
Dost bağında gonca güle der bülbül

Taki'nin Naki'nin ervahı farzın
Cebrail türaba erdirdi özün
Naki'nin alında Zühre yıldızın
Gelin yaş soruşun bile der bülbül

Hasan Askeri'den asker kopunca
Mehdi mağaradan dışa çıkınca
Binbir çiçekten de paçın alınca
Arının figanı bala der bülbül

Kul Himmet dilinden güherler saçar
Geçer şu mahlûğun eyyamı geçer
Mümin olanlara rahmetler saçar
Dünya baki değil fena der bülbül

Kızılbaşların iktidarı üçüncü kez ele geçirme girişimi 1587-90 arasında, Şah Muhammed Hüdabende (1586-87) ve Şah Abbas'ın (1588- 1628) ilk yıllarında olmuştur. Şah Abbas'ı da başa geçiren Kızılbaş güçler olmuşsa da, o babasından daha sert bir biçimde Kızılbaş Türkmenleri yönetiminden atmış, yerine Gürcüleri ve Çerkezleri yerleştirerek büyük kıyımlar yapmıştır. Bir daha da Kızılbaş güçleri İran'da kendilerini iktidara yöneltmek ortamı yakalayamamışlardır.

Böylece Şah İsmail'in Anadolu Alevi-Kızılbaşlarının siyasi istek ve iradesine ters düşerek, Tebriz'i başkent seçip, Kızılbaş-Safevi azınlık devleti kurması yüzünden Kızılbaşlık siyaseti başarısızlıkla sonlanmıştır.

Şah Abbas'ın ilk yıllarındaki bu girişim ise hemen Anadolu'ya yansımıştır. Kul Himmet bunun üzerine Şah Abbas'ın tahta çıkışını:

Yol oğlu musun Sufi
Bu yolu kurdu Safi
Bu yolu terkedenin
Kalbinde gerek insafi

ile başlayan 121 kıta'lık bir maniler dizisiyle karşılaşmıştır. 28.dörtlükte onu Sahib-i Zaman (Mehdi) olarak selamlayayıp, Şeyh Safi'den itibaren atalarını ona anımsatmış, onu Timur'a (Gürkan-Gürhan) benzeterek Anadolu'ya gelmesini -kapalı olarak- teşvik etmiş ve genç yaşta tahta çıkarılışından umutlar besleyerek dergahına uzaktan niyazda bulunmuştur:

Çıkınca Sahip Zaman
İnkara vermez aman
Birgün sela okunur
Abdesli bilinür Gürhan

Makalatın ahiri
Cemalatın zuhuru
Şeyh Safi'ye değıptir
İmam Cafer mühürü

Şeyh Sadrettin Hoca Ali
Şeyh İbrahim oldu ulu
Ali padişahıdır
Sözümüzün evveli

Şeyh Cüneyd Şeyh Haydar
Şah İsmail geldi er
Şah Dehmen padişah
Şevketli olhur...

Koca Kabban (?) gördü eza
Ali Abbas kıldı kaza
Şeyh Safi akranında
Şah Abbas geldi taze

Şah Abbas şahımızdır
Gülyüzlü mahımızdır
Niyazım dergahına
Gizli penahımızdır

Dergahına niyazım
Payine sürsem yüzün
Gönüm intizar kıldı
Yolların gözler ahım

54. dörtlükte Şah herşeyi düzeltir
(Pard'olur Şah pard'olur) deyip, sonraki

Şah İsmail'in Anadolu Alevi-Kızılbaşlarının siyasi istek ve iradesine ters düşerek, Tebriz'i başkent seçip, Kızılbaş-Safevi azınlık devleti kurması yüzünden Kızılbaşlık siyaseti başarısızlıkla sonlanmıştır.

birkaç dörtlükte kendi isteklerine ve asıl Anadolu Kızılbaşlarının siyasetini ortaya koyuyor. Onların emelleri olan İstanbul'un alınmasını gerçekleştirir diye umuyor ve onu yönlendiriyor. Zülfikarı kuşanmasını istiyor. Ancak o zaman İnkâr'ın (Osmanlı Padişahının) yüreğinden kanlar boşanacaktır:

Pard'olur Şah pard'olur
Eşikte niyaz d'olur
Erenler dem erince
Kış içinde yaz olur

Erenler dem erince
Coşar çarha girince
Ya Merdan eğlenir mi
Meydanda ne görünce

Meydan d'olur meydanlar
Tahtına uğrar canlar
Bin baş bin yol sayılır
Onda sorulmaz kanlar

Alır İslambol tahtın
Yerine getirir ahtın
Zülfikarı kuşanır
Geyünür cenk rahtın

Zülfikarın kuşanır
Yezit görür uşanır
İnkârın yüreğinde
Kopar kanlar boşanır

79. dörtlükte Şah Muhammed Hüdabende'den, hatalı ve hiçbir marifeti olmadığından söz ediyor. Ariflerin kendisinden öğrendiğini söylüyor. Şah Abbas ise, "Şahlar şahı ve alemin sığınacak yeri" dir. Şah'ın tahta geçmesi, İmanı olmasıyla Kul Himmet onun vasıflarını söze döküyor ve övgüsünü tamamlıyor.

Şah Bende'nin zatı çoktur
Hiçbir marifeti yoktur
Arifler öğrenirler
Böyle taslığı çoktur
(...)

Şah'ım şahlar şahıdır
Alemin penahıdır...
Kul Himmet ayan oldu
Güzel Şah imam oldu

Şahın cemali vechinde
Bu vâsf kalam tamam oldu

Kul Himmet'in bu maniler dizisini Şah Abbas'ın tahta çıkarıldığı 1588'in başlarında yazdığı anlaşıyor. Ve büyük olasılıkla büyük ozan son birkaç yılını Kızılbaşların kurtuluşu umudu içinde geçirmiştir. Kul Himmet, bu maniler dizisinin 72.sinden itibaren 7 dörtlük içinde, "Mana ulaştı kırka" diye başlayıp yüze erişinceye dek, sanki her dörtlükte on yılının yaş özelliklerini vermektedir. Mana'yı, içdünyası olarak alırsak, kırk yaşından itibaren olgunlaştığını söyleyip, yüzyaşına dek sürdürüyormuş gibi geliyor insana. Ancak Mani türünün özelliği gereği, tekerleme biçiminde anlamlandırılması güç boş sözler sıralanıyor. Belki özellikle 76. dörtlükte Şeyh Safi'nin (1252-1334) seksen yaşlarında öldüğünü ima etmesi, kendi yaş evrelerini dörtlüklerle verdiğine kanıt gösterilebilir:

Mana seksene yetti
Ali özün şehit etti
Kodular(?) hak yoluna
Şeyh Safi doğru gitti

Böyle olunca Kul Himmet yüz yaşlarında ve arifler meclisinde sohbet-

te iken, Şah Abbas'ın Kızılbaşlar tarafından tahta çıkarıldığı haberini almıştır. Bu onun için bir armağandır. Bu armağanı "şerh etmeğe", yani açıklamaya geçerken Şah Bende'den (Şah Muhammed Hüdabende'nin kısaltılmış söyleniş) başlaması ve arkasından "Şahın minbere çıktığını" zikretmesi de tezimizi güçlendiriyor:

Mana erişti yüze
Yüz gören vermez yüze
Bu arifler sohbetidir
Bir armağan geldi bize

Armağan geldi bize
Dinlen şerh edem size
Her nefs buğuza gerek
İmiş bunlara kaza

Şah Bende'nin zatı çoktur
Hiçbir marifeti yoktur
(...)
Gönül mescit dil vere
Şah'tır çıkan minbere

Kul Himmet Dede, Erdebil Ocağına Mensup ve Şah İsmail gibi Şeyh Safi'nin torunlarındandır

Kul Himmet'in kim olduğu üzerinde, 1990 yılında yayınlamış olduğu bin sayfalık "Bektaşî Nefesleri ve Şairleri" isimli kitabında (s.163) Turgut Koca şu bilgiyi veriyor:

"16. yüzyılda yaşamış bir şairdir. Yeniçeri ocağından emekli olunca, bütün Osmanlı topraklarını köy köy dolaşmıştır. Şiirlerini bu gezginciliği sırasında yazmıştır. Bir ara Hacı Bektaş Dergahında dervişlik etmiş, mücerret azizlerdendir. Nefeslerinden bir kısmı bestelenmiştir."

Kitabının önsözünde (s.6-7): "...tarihin akışı içinde yetişen Bektaşî şairlerinin hayat hikayeleri, tarih sırasına göre, Bektaşî gelenekleri gözönüne alınarak belgelere dayandırılmıştır. Bu şairlerin çağ ve çevre, yine belgelerle tesbit edilmiştir" diyen Turgut Koca'ya sormak gerekir: Turgut Baba, Kızılbaşlık siyasetinin Şah Hatayi ve Pir Sultan'dan sonra üçüncü büyük ozanı Kul Himmet'i hangi belge ile Yeniçeri ocağından yetişmiş ve oradan emekli olduğunu saptadınız? Mücerret olduğunu nasıl uyduruyor sunuz? Kızılbaş düşmanı Osmanlıyı kendi devleti olarak görmeyen Kul Himmet nasıl yeniçeri ocağından olur? Bu Kul Himmet Dede'ye yapılacak en büyük iftira, en büyük kötülüktür. Yeniçerilerin Alevi-Bektaşî inançlı olması belirleyici öge olamaz; Kızılbaşları ezen bir devletin askeri gücüdür o ve bu güç ezilen topluluklar için kullanılmıştır. Yeniçerilerin Bektaşiliğini öne çıkarmak için Dede Kul Himmet'i yeniçeri emeklisi yapmak, Pir sultan Abdal'ı Rumeli'nde Osmanlı akıncılarıyla fetihlere çıkarmak (agy. s.145) safdillik değilse kasıttır. Bir Bektaşî babasına yakışmaz, dürist olalım.

Bu bilgilerin hiçbir dayanağı yoktur. Kul Himmet'in Tokat bölgesinde yaşadığı ve bir ailesi bulunduğu bilinmektedir. Mücerret (evlenmemiş) derviş de değildir. Tokat'a bağlı Almus ilçesinin Varzıl (Görömlü) köyünde mezarı bulunmaktadır. Kul Himmet soyundan

KUL HIMMET

gelen ve Kulhimmetliler adını taşıyan Dedeler (Seyyid) Ocağı vardır.

Kul Himmet'in bugüne değin bilinmeyen soyunu, aşağıda yeni bulunmuş bir şiiriyle açıklayacağız. Bu çok önemli nefesi de, Kul Himmet'in mezarının bulunduğu köyden İrfan Çoban Kulhimmetli Dedelerden derlemiştir. Ayrıca İrfan Çoban Kul Himmet'in soyunu gösteren Huccetname'yi de görüp okuduğunu söylemektedir. Yine kendisi tarafından Türkçeyazıya çevrilmiş 1228 (1813) tarihli "Mahmudiye Buyruğu"nun sonunda, Kul Himmet Soyağacı Şah İsmail'inkiyle yanyana yazılarak karşılaştırılmıştır. Biz daha çok Kul Himmet'in kendisini ve soyunu tanıtan -görünüşte bir kaç kuşak kesiklik olmasına rağmen- bu nefesini yeğliyoruz. Şiirin tamamını aşağıda geçtikten sonra, yorum ve açıklamalarını yapacağız:

Aslını sorarsanız behey sofular
Aslımız Oniki İmam'dan gelir

Aslını neslimi diyeyim size
Neslimiz Ahmed-i Muhtar'dan gelir

Hüseyin'dir aslım ceddin celalim
Anadan gelme ummandan gelir

Ondan İmam'ı Zeynel ü Bakır
İmam Cafer Sadık ummandan gelir

Musa Kazım Hüseyin için çok ağladı
Oğlu Hamza-yı Ebul Kasım'dan gelir

Hamza'dan geldi cihana Ebu
Muhammed
Onun oğlu İsmail'den gelir

İsmail'in torunudur Cafer
Cafer oğlu Muhammed'den gelir

Muhammed oğlu Hüseyin'den
gelmişem
Hüseyin oğlu Feyruz Şah'tan gelir

Muhammed Hafız ondan geldi dünyaya
Onun oğlu Saadetin'den gelir

Evliya sulb-i Saadetin'dir bilin
Ervahı şartlar insandan gelir

Kutbettin'den geldi Şeyh Salih
Şeyh Safi'nin dedesi Salih'ten gelir

Salih'in oğlu Emaneddin-i Cibril
Şeyh Safi gibi imamdan gelir

Şu dünyada bozulunca aslımız
Ceddi pakim Erdebil'den gelir

Erdebil'den gelince Rum'a
Sözümüz bizim didardan gelir

Şeyh Safi buyruğun eyledim kabul
Sözü onun daim Cafer'den gelir

Yedi kez hacca kılmışam revan (9)
Yollarımız ehl-i irfandan gelir

Rum diyarına destinini attım
Ali sırrı benim kalbimden gelir

Evladımın adını koymuşum Şahin
Hakka doğru yollar bunlardan gelir

Şahin'ime yolumu eyledim teslim
Aslımız Şah-ı Erdebil'den gelir

Kul Himmet'in mezarının bulunduğu ve Kul Himmet soyluların yaşadığı köyden olan ve köyünde (Almus'un Varzıl köyü) yıllarca imamlık yapmış bulunan İrfan Çoban'ın ozan hakkında derlediği otantik bilgiler, asıl adı Hüseyin olan Kul Himmet'i ailecek bize tanıtıyor.

Adımı anam Hüseyin koydu
Babam Muhyettin'dir İran'dan gelir

Kula himmet eyledi Şeyh Safi
Kula inanmayan Mervan'dan gelir

Ondan sonra adım oldu Kul Himmet
Evliya yolu Kırklar'dan gelir

Sofu bana sırrımı farş ettirdin
Sırrı farş eyleyen şeytandan gelir

Kul Himmet bu şiirinde Safevi hanedanının soyağacını, Şeyh Safi'ye (1252-1334) kadar sadece 3-4 isim eksiğiyle bize vermektedir. Bu eksik isimlerin peşpeşe olmasından, içinde geçtiği beyitlerin kaybolduğu yargısına varılabilir. Kul Himmet'in bu nefesi, Kızılbaş- Alevi ozanları arasında Safevi soyağacını -Şeyh Safi'ye kadar da olsa- tanımlayan tek örnek olması bakımından önemli bir yana, ilk kez ozanın kimliğini ve kendi soyunu tanımamızı sağlamaktadır. Her ne kadar İrfan Çoban, Kulhimmetli Dedelerde Şeceresini görüp okuduğunu ileri sürüyor ve yukarıda adı geçen Mahmudiye Buyruğu versiyonunun sonunda Şah İsmail'in soyağacıyla karşılaştırıp, onunla amca çocukları olduğunu kanıtlamaya çalışıyorsa da inandırıcı değil. Soyağacının Kul Himmet'in yukardaki şiirinden aynı eksikliklerle alınmış olduğu bir yana; Şeyh Safi'den sonra Erdebil postuna oturmuş Sadreddin (1334-1393), Sultan Hoca Ali (1392-1429) ve Şeyh İbrahim'i (1429-1447) atlanarak, Şeyh Cüneyd (Ö.1460) ile Şeyh Haydar'ı (Ö.1488) Şeyh Safi'nin oğlu ve torunu gösterilme hatasıyla böyle bir

Şecere'nin varlığı kuşku uyandırıyor.

İrfan Çoban'ın bu karşılaştırmalı sıralamasında Şeyh Cüneyd'in iki oğlu olduğu doğrudur. Ancak Şey Cüneyd'in Çerkez halayığından olan büyük oğlunun adı Muhyittin değil, Hoca Muhammed'dir. (Aşık Paşazade'den aktaran Walther Hinz, *Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd*, s.27, s.110)

Asıl adının Hüseyin olduğu anlaşılan Kul Himmet, babasının adının Muhyittin olduğunu ve şiirinde "cedd-i paki (temiz soyu)"nın Erdebil'den geldiğini söylemektedir. Belki kaybolmuş beyitlerinde geçiyor olan Kul Himmet'in dedelerinin adlarını bilemiyoruz. Bu şiire göre, Şah İsmail ile çağdaş olan Kul Himmet onun gibi, Şeyh Safi'nin 6. kuşaktan torunudur. Bir iki beyit içinde verildiği fakat günümüze ulaşmadığını düşündüğümüz Kul Himmet'in üç dedesinin öğrenememize rağmen, diğer Erdebil Şeyhlerinin adlarının yazılmamış olması ve babasının adının Muhyittin olması bizde onun, Şeyh Safiyüddin'in beş oğlundan biri olan Muhyittin'in soyundan geldiği kanısını uyandırmaktadır.

Şu dünyada bozulunca aslımız
Ceddi- pakim Erdebil'den gelir

beyitinden, Erdebil dergahı postuna oturmak için hak kazanamamış Muhyittin ya da oğlunun Erdebil'den Anadolu'ya geldiği anlamı çıkabilir. Belki de Kul Himmet'in yazdığı "aslının bozulması", yani Dergahın ilkelerine aykırı işler yapmasından dolayı bu hakkı yitirmiştir. Muhyittin'in kardeşi Sadreddin'in yaklaşık yetmiş yıla yakın

Erdebil'in başında bulunmasıyla bazı sıkıntılar yaşanmış olabilir. Ama bizce, Kul Himmet'in dedeleri Hoca Ali döneminin sonlarında, Timur'un Anadolu'dan getirip Erdebil'de bıraktığı Alevi Türkmen tutsakların, yani Sufiyan-ı Rum'dan bir kısmının geri dönüşleri sırasında birlikte gelmiş olabilirler.

Görüldüğü gibi Şey Safi Buyruğu'nu kabul edip ona bağlanmasının nedeni, sözlerinin İmam Cafer'den gelmesinden ve onu temsil etmesindendir. Bir başka nefesinde Kul Himmet'in, "Şeyh Safi'ye değüptür/ İmam Cafer mülhürü" dediğini ve Buyruğun tanıtılması ve yaygınlaştırılmasında emeği geçtiğinden yukarıda söz etmiştik. Şiirin sonunda kendisine Kul Himmet adını veren ermişin Şeyh Safi olduğunu açıklıyor: Bu şiir söyleyip dillenen ozanlara, pirleri veya mürşitleri tarafından, ya da düşlerinde bir veli, bir ermiş, peygamber görünüp yeni bir ad takılması bilinen Alevi geleneklerindendir. Kul Himmet bir başka düvazımam şiirinde Şeyh Safi'ye "Safi Dede'm" diye seslenmektedir:

Güzel Muhammed'in zikr-i hakkıdır
Oniki irenkten metah dokutur
Safi Dede'mı yazar Ali okutur (10)
Cebraill'in kanadında yazılı

Şeyh Safi'nin Erdebil dergahının başına geçememiş oğulları ve torunlarının Rum'a (Anadolu'ya) göçtüklerinin bir başka örneği Sivrihisarlı Baba Yusuf'tur. 1524 yılında ölmüş olan Mürşid-i Kamil Yusuf Baba'nın "Kitab-ı Mahbubiyeye" adlı manzum bir yapıtı günümüze gelmiştir. Bu kitabın başında verdiği Safevi soyağacını Adem peygambere değin çıkartmaktadır. Kendisi Şeyh Safi'nin kendisinden sonra yerine geçmiş olan oğlu Sadreddin'in oğlu Cemaleddin'in soyundandır. Sadreddin'in diğer oğlu Hoca Ali Erdebil postundayken Cemaleddin'in oğulları ve torunlarının Anadolu'ya gelip yerleştikleri anlaşıyor. Yusuf Baba adı geçen yapıtında Yunus Emre'nin mezarının Sivrihisar'a yöresinde Sarıköy'de bulunduğunu da zikretmekte. Ayrıca soyundan geldiği Şey Cemaleddin'in kardeşi Hoca Ali'nin müridi Şeyh Hamid Veli (Somuncu Baba, Ö.1413) ve ona bağlı Hacı Bayram Veli'den (Ö. 1430) de söz etmektedir. Bu gösteriyor ki Anadolu'da yol (tarikati) zinciri Erdebil Şeyhleriyle yürüyen Sünni Türk mutasavvıfları bulunmaktadır. Yusuf Baba'nın da Alevi olup olmadığı açık değildir. (Bkz. A. Gölpınarlı, *Alevi Bektaşî Nefesleri*, Ankara-1963, s. 272-276); *Melamilik ve Melamiler* İstanbul-1992, s.34-35)

Kul Himmet'in mezarının bulunduğu ve Kul Himmet soyluların yaşadığı köyden olan ve köyünde (Almus'un Varzıl köyü) yıllarca imamlık yapmış bulunan İrfan Çoban'ın ozan hakkında derlediği otantik bilgiler, asıl adı Hüseyin olan Kul Himmet'i ailecek bize tanıtıyor. Hanımının adı önce Ördek Ana iken, yerleştiği köyde değiştirip Fatma Ana demişler. Birinin adı Şahin, öbürünün Abbas olan iki oğlu vardı Kul Himmet'in. Yukarıdaki şiirinde sadece iki kez oğlu Şahin'in adı geçmektedir. "Şahin'ime yolumu eyle-

dim teslim" dizesinden anlaşıldığına göre, Kul Himmet artık yolu-erkani yürümeğe mecali kalmadığı ömrünün son zamanlarında bu şiiri yazmıştır. Abbas'ın o tarihlerde yaşamadığı anlaşıyor.

Söylentiye göre Kul Himmet olasıyla, küçük yaşta ölen oğlu Abbas'ın ardından çok ağlayıp sızlamaktaymış; kendisine insan kılığına girmiş bir melek (Mikail) görünüp, elini gözlerine sürerek ona Kerbela'yı göstermiş. İmam Hüseyin ve yetmiş iki yakınının şehit oluşlarını gözleriyle görmüş. Melek ona: "Ey, dervişim, diyen kişi! Sen hep cedd-i celalını översin ve hem Hüseyin'in soyundanım dersin ve hem de vadesi gelmiş bir evlat için figan edersin. Görmes misin İmam Hüseyin'i Beş kardeşi üç oğlu gözünün önünde şehit edildi; yine de allaha davacı olmadı. Dervişlik, allahıtan gelene kail olmak ve hoşnutlukla karşılamaktır" deyip gözden kaybolmuş. Kul Himmet de bir daha ağlamamış ve düvazımlar söylemiş. Kul Himmet'in soyu oğlu Şahin'den yürümüş. Varzıl (Görümlü) köyünde yaşayan Şahinoğulları Dedeler kabilesi onun soyundan gelmektedirler.

Kul Himmet, Şah İsmail Hatayi ve Pir Sultan Abdal ilişkisi

Bu üç büyük Alevi-Kızılbaş ermiş ozanı birbirinden etkilenmiş ve çok kez nefesleri birbirini karıştırılmıştır. İçlerinde yaşça en küçüğü olan Kul Himmet birçok şiirinde hem Şah hem ozan olarak Hatayi'yi ve ustadı-piri olarak Pir Sultan'ı zikretmiştir. Pir Sultan'ın da bazı şiirlerinde de Şah Hatayi'nin adı geçmesine rağmen, onun hiçbir şiirinde ne kendisinden yaşça büyük olan Pir Sultan'ın ve ne de Kul Himmet'in adına rastlanmamaktadır. Bu ancak birinin Şah, öbürlerinin bende-kul durumunda oluşları ya da diğer söylemlerle, Hatayi'nin Mürşid-i Kamil makamında bulunması dolayısıyla, onlara sadece talip gözüyle bakmasıyla açıklanabilir. Buna karşılık Hatayi'nin, o dönemlerde Hacı Bektaş Veli Dergahının Pir'i, Balım Sultan (1450?-1418?) hem de kardeşi Kalender Çelebi (1483?-1428) üzerine birer şiiri vardır. Bu kişiler, Şah'ın kendi inanç ve siyasetinin kaynağı Hacı Bektaş Veli'nin temsilcileri olduğu kadar, Küçük Asya'da yaşamakta olan Alevi-Kızılbaşların birinci derecede bağlı oldukları dergahın başındaydılar. Alevi toplulukların manevi önderleri Dede'ler, her yıl orada kazan kaynatıp icazet aldıktan sonra gelip Cem-emaatlarını yaptırıyorlardı. Özellikle Balım Sultan'ı öven şiir tamamıyla siyasidir. Olasıyla 1509'da, II. Bayezid'in izniyle Osmanlı sınırında Yıldız Dağı çevresinde bir süre kalışı sırasında yazmıştır.

Burada yapılan Cenilere ve siyasi toplantılara Hacı Bektaş Dergahı'ndan Balım Sultan'ı temsilen Kalender Abdal, aynı Dergahtan icazetli dede Pir Sultan Abdal ve henüz 17-18 yaşlarında bulunmasına rağmen ozanlığıyla kendini kabul ettirmiş Safevi soylu dede Kul Himmet de katılmıştır. Bu geniş katılımlı siyasi toplantılarda ozan olarak Şah İsmail Hatayi, Pir Sultan ve Kul

Kul Himmet dondan dona geçen, sürekli bir dönüşüm içinde herşeyde, her yerde ve bütün sevdiği kutsadığı kişiliklerde Ali'yi gördüğünü anlattığı nefesinde ikisini de anar. Ali hem kendisinde, hem de Şah Hatayi ve Pir Sultan'dadır.

Himmet'in biraraya geldiklerini belirleyen Kul Himmet köyünde (Varzıl-Görümlü) anlatılan bir önemli söylence ve üçünün de adını birarada zikreden nefesler mevcuttur. Kalender Abdal'ın bu üç ozanın biraraya gelişini, çok geniş yorumlara açık "Eli kanlıların elin yumağa" dizesiyle vermiştir. Üçünü de, cümle aşıkların atası ilan eder:

Ezel-i ervahtan ceddım cemalım
Hatayi Kul Himmet Pir Sultan geldi
Eli kanlıların elin yumağa
Hatayi Kul Himmet Pir Sultan geldi
(...)
Kalender yok bu sözümün hatası
Beş harftendir aşıkların futası
Üç aşiktir cümle aşık atası
Hatayi Kul Himmet Pir Sultan geldi
(12)

Kul Himmet dondan dona geçen, sürekli bir dönüşüm içinde herşeyde, her yerde ve bütün sevdiği kutsadığı kişiliklerde Ali'yi gördüğünü anlattığı nefesinde ikisini de anar. Ali hem kendisinde, hem de Şah Hatayi ve Pir Sultan'dadır:

Ali'sin Muhammed yoktur gümanım
Şeriat içinde dinimsin Ali
Tarikat içinde sırr-ı ummanım
Marifet içinde pirimsin Ali
(...)
Dilek diler seni severim canda
Hatayi Kul Himmet Pir Sultan sende
Ruz-i mahşerde ulu divanda
Mümine şefa'at edensin Ali

Kul Himmet bir başka nefesinde, Hatayi'nin şiirine benzek yaparak; hem onun söylemiyle hem de onu arada kullanıp Hacı Bektaş'a yalvarıyor. Ayrıca Pir Sultan yolundan gittiğini ve ondan ayrılmak istemediğini öğreniyoruz:

Hatayi'm(e) Kul Himmet eder niyazi
Pir Sultan yolundan ayırma bizi
Ol mahşer gününde isteriz sizi
Muhammed önünde car Hacı Bektaş

Hatayi'nin özellikle kolay anlaşılır, halk kesiminin çok çabuk kavrayıp etkilendiği 7, 8 heceli dördlükler ve bazan dördüncü dizinin yinelenerek tekerlemeye dönüştürdüğü uzun mani dizisi ya da katarı türünü Kul Himmet dışında kullanan Alevi-Bektaşî ozanlarına rastlamıyoruz. Ayrıca Hatayi'nin, İmam Ali'nin İslamın yayılmasına ilişkin savaşıl ve barışıl eylemlerinin, büyüklüğü ve erdemlerinin konu edinildiği ve yine Ali'yle ilgili tarihsel olayların olağanüstü kerametler biçiminde anlatıldığı öykü-destan şiir türünü Kul Himmet de başarılı biçimde kullanmıştır. Örneğin Ali'nin Uhud ve

Hayber Kalesi savaşlarındaki gösterdiği yiğitlikler, Ali ve Dev, Ali ve Salman, Ali ve Güvercin, Ali'nin Cıfıt'a satılması, Ali'nin Yüzüğü öyküleri her iki ozan tarafından -bazan ikisi aynı öyküyü değişik biçimde- işlenmiştir. Her iki ozandan birer örnek verelim:

ALİ İLE SELMAN ÖYKÜSÜ
(Hatayi'den)
Okurum hece hece bilmenem halim
İsmim Elif kodular Nik beratlı bir hacc

Kul olam usul boya mubahta kohan
Deşt-i Erzan gölünde Selman oynardı

Selman korktu havf etti Elif Lam Mim
Selman'ın hırkasına geldi bir arslan

Bilmedi kande cihan arslan geçmişti
Çağırdım celal hakkıyçün kurtar beni

Selman gördü havf etti Elif Lam Mim
Gördü bir atlı gelir aslan kakıdı gitti

Kul olam bu atlıya sad eli beratlıya
Selman bir deste nergis niyaz sundu

Çağırdım ana ana kül oldum yana yana
Üç yüz yıl tamam oldu Ali geldi cihana

Kırmızı gül alası can cinin müptelası
Ali cihana geldi Selman oldu lalası

Kırmızı gül harman ile dertliler derman
Ali hurma dibinde oynardı Selman ile

Oynum yetmez oyuna elim yetmez
Ali hurma çiğidin sındı Selman

Oku derim ben bunda ne oyunun var
Ben bir ulu kişiyim ne oyunun var

Can cana mulu musun dedim yar ulu
Söyle Selman göreyim sen benden ulu

Can cana ne muluyem dedim yar
Ben üçyüz sen yedisinde pes ben

Okuram bir ayetin etmezem kul

gaybetin
Deşt-i Erzan gölünden kim aldı hal
ayetin

Kırmızı gül nalan ile kavlim yok yalan
Benim kasavetim var haletim alan ile

Uyur bitmez uyana Ali yetmez yayana
Ali nergisi sundu Selman etti ayane

Hatay'im has değil mi bakın ihlas değil
mi

Hazreti Ali'nin lalası Selman-ı Fars
değil mi

Şah Hatayi'nin bu destanı gerek anlatım, gerekse biçim ve içerik yönünden pek güçlü görünmemektedir. "İbrahim ile İsmail", "Ali ile güvercin" ve "Ali ile dilenci" vb. destansı öyküleri yanında (İ.Arslanoğlu, Şah İsmail Hatayi, s.382-430) ve Kul Himmet'inkilere göre çok zayıf kalmaktadır. Çok büyük olasılıkla Şah Hatayi bu şiirini çocukluk döneminde yazmıştır.

(1) Şah İsmail'i Gilan'da sakladıkları dönemde (1494-1499), inançları gereği Mürşid ve mürid (talip) ilişkileri içinde, "Ehli İhtisas" adı altında "Lala, Abdal, Dede, Hadim-hizmet gören ve Halifat al-Hulafa (Halifeler halifesi)" den oluşan bir kurul kurmuşlardı. Devlet kurulduktan sonra bu kurul Lalalığı kaldırarak, yerine "Vekil-i Nefs- i Nefis-i Humayun" adıyla bir yüksek görev yarattı. Bu görev, Şah İsmail'in hem 'Padişah' olarak dünyasal yani siyasal iktidarının, hem de 'Mürşid-i Kamil' olarak inançsal iktidarının vekillik kurumuydu. Bu kurum bir süre için, geleneksel sadrazam ve tüm bürokrasinin, yani Umera'nın başı görevlerini içeren Vezir iktidarlarını gölgede bıraktı. Vekil, Savory'nin deyimiyle Şah İsmail'in 'alter ego'su, yani ikinci kişiliği idi. (R.M.Savory, *The Cambridge History of Iran*, Vol. VI, s.357, 384 vd.)

(2) Kızılbaş Türkmen hanları, yüksek kurulu yeniden oluşturarak, 1524'de on yaşlarında tahta oturtup Mürşid-i Kamil postuna geçirdikleri Şah İsmail'in oğlu Şah Tahmasb'ın Şah Vekillliğini, Üçlü ve İkili Yönetimler (Triumviri ve Duumviri) ile 1529-30'lara kadar birbirleriyle mücadeleler içinde sürdürdüler. Sonra bu görevi Şamlu Muhammed Han devraldı. İç çatışmalara rağmen 1533 tarihine kadar kuruluş döneminde Kızılbaş Safevi yönetimi ikinci yükselişini yaşadı. Ancak Şah'ın çevresini kuşatmış hiçbir zaman Kızılbaşlığı-Aleviliği kabul etmemiş olan İran feodallarının geleneksel yönetici aristokrat aileleri daha fazla fırsat vermedi. Şah Tahmasb güçlenir güçlenmez, Şamlu Muhammed Han'ı öldürttü. Kızılbaş Türkmen oymaklarını birbirine düşürdü ve zorla yerlerini değiştirdi. Şah Vekillliği yerine bir İranlıyı başvezir yapıp Kızılbaş Ehli İhtisas kurulumu dağıttı. Başkomutanlığı (Emir ul Umera) da ellerinden alıp Gürcülere verdi. 1533 yılından itibaren Tebriz'de kurulmuş olan Kızılbaş Safevi Devleti, Kızılbaşlık özelliğini resmen yitirmiş, İran unsurunun devleti, yani bugünün deyimiyle Ulusal İran devletine dönüşmüş. Aynı tarihten itibaren 12 İmamcı Şii şeriatı devletin resmi dini olmuştu. Böylelikle İran'da Kızılbaş azınlığın kurduğu devlet ortadan kalkmıştır. ●

İŞÇİ MUHABİRLERE ÇAĞRI

KERVAN, haksızlığa, sömürüye diş bileyen emekçi milyonların *platformudur*.

KERVAN, işçi sınıfının görüşlerini, savaşımlarını yansıtır. Bu görevi yerine getirirken, haber ve bilgileri en doğru olarak, kavganın bizzat içinde olanlardan, *işçi muhabirlerden* alır.

İŞÇİ MUHABİR'in haber kaynağı, yalnızca fabrikalar, grevler, sendikalar, eylemler değildir.

O, yaşamın her alanından haber verir, bilgi ve belge iletir. İŞÇİ MUHABİR'in geçtiği haber ya da yorumda şu altı sorunun yanıtı mutlaka bulunur: Olay nedir? / Kim, kimlerle? / Nerede olmuş? / Ne zaman? / Nasıl? / Neden?

“Her işçi-emekçi *KERVAN* okuyucusu, her okuyucu abone, her abone işçi muhabir olmalıdır.”

İşçi muhabir planlı, hedefli çalışmalıdır. “Bu ay kaç kişiyi abone edebilirim”, “aboneleri çalışmaya nasıl katabilirim” gibi sorular, hedef saptamada yardımcıdır.

Dergi matbaadan çıkar çıkmaz önce abonelere ulaştırılmalıdır.

Kervan'ı aboneye elden ulaştırma işçi muhabirin görevidir.

Abonenin görüş ve eleştirilerinin iletilmesi de işçi muhabirin görevlerindendir.

Okuyucu çevresi büyüyüp abone sayısı arttıkça, işçi muhabirler, İŞÇİ MUHABİR GURUPLARI olarak biraraya gelir.

Hedefimiz, her evden bir *KERVAN* çıkmasıdır.

YERİNDE KÜFÜR

“Yok canım bunlar; hem dinsiz imansız kafir, hem de komünist hepsi! Alayının katli vacip. Öldüren cennete gider, güldüren ise cehenneme..”

İSMAİL KAYGUSUZ

Ağustos ayının son günleri. Uzunyayla'da pek alışık olmayan bir sıcak yaşanıyordu. Ne her zamanki ılıt ılıt esen sabah yeli ve ne de akşamları sıkça patlayan poyrazdan bir eser yok. Şenkaya köylerinin tınazları harmanda bekliyor. Dövenle dövülmüş buğday, arpa, mercimek, burçak ve nohut çeçleri harmanlarda kalmıştı. Tam bir haftadan beri yel bekleniyordu. E. köyünün birazcık çukurda bulunması; Palandöken sıra dağlarını oluşturan yüksek tepelerden birkaçı arasında, kuytu mu kuytuya yerleşmiş olması yüzünden, çöp yerinden kırıdamıyordu. Sadık Baba yine yaba elinde köylülerden çokları gibi, gün doğmadan harmanda buğday çeçinin başına dikilmişti. İlkokulu geçen yıl bitirmiş oğlu Ali de yanındaydı. Yabayı parmaklarıyla sıkarken, kafasını göğe çevirmiş yalvarıyordu içinden Sadık Baba. Sonra yüksek sesle bağımaya başladı: “Haydi Allahım! Haydi adı güzel Muhammed-Ali! Gönderin şu sabah yelini. Yoksa ayıramayacağız buğdayı samandan. Es seher yeli ees! Ali, Ali, güzel Ali, gönder ki gele şu yeli!” Köyde ona, kışın Dede geldiğinde hizmet görülürken, yani Görgü Cemlerinde sofraya hizmeti yaptığından dolayı, Sadık Baba diye çağrılıyordu. Sadık Baba'nın onca yaptığı dua, yakarı boşa gitmişti bir haftadan beri. Arada bir yabayı daldırıp buğday tınazına, bir dolu havaya atıyordu denemek için, boşuna! Yel esmeyince hiç buğday saman birbirinden ayrılır mı? İkisi de

aynı yere düşüyordu. Herkes Sadık Baba gibiydi. Bir yandan da kendi kendilerine kızıyorlardı koca köyde bir tınaz makinası yok diye. Bu eksikliklerini biliyor ve her zaman birkaç kişi biraraya geldiğinde, üzerinde konuşup kendilerini eleştiriyorlarsa da içlerinden biri öncülük edip almamıştı. Her yıl bu it eziyetini çekiyorlardı. Sadık Baba, hele bu yıl geçsin, ekin biçilmeye başlamadan gidecek Şenkaya'ya; bir usta bulacak ve borç-harc bir küçük tınaz makinası yaptıracaktı, söz verdi içinden. Sonra dışa vurdu yüksek sesle. n'olursa olsun yaptıracaktı bir tane gelecek yıla. Küçük Ali gülererek, tınazın öte yanından seslendi: “Hey gidi baba! Benim duyduğum üç yıldan beri bu kaçınıcı sözvermen böyle kendikendine? Kasabaya son gidişimizin üzerinden daha bir ay geçti mi? Yok geçmedi. Kasabanın girişinde bir harman vardı, bir makinacı tınaz savuruyordu. Beni de üstüne bindirmişti. Kocaman karnının içinde dönen kanatlar yel estirip, samanı öne savuruyor ve buğdaylar da sallanan eleklerinden elenip elenip alttan çıkıyordu. Ne büyük kolaylık! Sekiz on yabacının gördüğü işi görüyormuş, öyle dediydi ya makinacı...” Sadık Baba çok haklı konuşan oğlunun sözlerini kafasını sallayarak onayladı. Birden onu keserek: “Ali dedi, bak hele anan da peşini kuşağına takmış yel-yepelek geliyor. Ama gelişi pek hayır göstermiyor. Galiba çuvaldaki un bitti.”

Gerçekten de tahmini doğru çıkmıştı Sadık Baba'nın. Kadıncağız yanlarına yaklaşır yaklaşmaz: “Adamım Sadık

Baba! diye seslendi, çuvalın dibinde sadece bir pişirimlik un kaldı. Yel esmez; harman savrulmaz, buğday samandan ayrılmaz! Ne yapacağız? Buğday çeçi de öğütülüp un yapılmaz ki!” Sadık Baba: “Bak hele kadını ne diyeceğim sana? Ben bu buğday tınazımın başından ayrılamam. Yel mi geldi, fırtına mı geldi bekleyip savuracağım. Baksana köylülere, hepsi bizim gibi. Günlerdir tığların-tınazların dibinde yatıp kalkıyorlar. Sen oğlanı eve götür ve bir beyaz çanta ver eline, C. köyündeki değirmene gönder. Değirmenci Sülük Mustafa karayezit değildir, iyidir, merhametli adamdır. Üstelik ahabımdır kendisi. Kaç kez konuştumuz olmuştur, bilirsın. Zaten köycek herifin müşterisiyiz ya! Oğlum selamımı söylersin olmaz mı? İki kırıtlık, yani şöyle sekiz on pişirimlik un doldursun çantana, bir koşu al gel. Ödünç istediğini söylersin. Bir hafta on güne kadar elbet harmanı savururuz. Ekini yıkar kurutur, öğütülmeye götürdüğümde veririm iki kırıtlık ununu. Hem de başlı başlı, öyle söylersin. İsterse kendisi silme versin. Hele şu yel üç-beş gün daha esmesin; Hızır canıma karım olsun, Şenkaya'dan tınaz makinesi kiralayıp getireceğim. Hem benim hem de köylülerimin tümünün harmanlarını savuracağım. Ne bu yahu it irezilliği? Haydi fırla Ali, ne yüzüne bakıp duruyorsunuz kadını?”

Çayın kıyısındaki kavak ve söğüt ağaçlarının arasında, adeta kaybolmuş

bulunan değirmende değirmenci Sülük Mustafa yalnız değildi. C. köyünün imamı ve değişik köylerden değirmen müşterileri vardı. İki göz değirmenin taşlarının dönerken çıkardığı ve taşların alttan kanatlarını döndüren basınçlı suyun fişkirmasından ortaya çıkan büyük ve değişmez gürültüden dolayı bağıra bağıra konuşuyorlardı. Ne mi konuşuyorlardı? Bir köy imamının, bir hocanın bulunduğu yerde ve bir sohbet toplantısında, hangi çevrede olursa olsun iki konu vardır; namaz-oruç ötedünya ve Aleviler! Şeriat yükümlülükleri sohbetin ilk konusuysa, hemen arkasından değişmez çağrışımlarla mutlaka Kızılbaşlara, yani Alevilere geçiş yapılır. Bağ-bahçe ve tarla çalışmaları günlük işler üçüncü ve dördüncü sıradadır; o da eğer gelirse. Namazdan oruçtan söz dolanıp Kızılbaşlara geldimi, sohbet olmaktan çıkar; bir suçlama, bir karışılma ve bir küfürdür başlar. İşin kötüsü yanlarında, yüzlerine karşı konuşup tartışmazlar. Dahası inanç konusuna hiç girmezler. Hatta bazan Alevi komşularından biri, ya gelişigüzel ya da bilinçli olarak, yani sırf konuşulsun ve tartışılsın diye Dede'lerinin köye geldiğini söyler. Ancak karşındakiler birbirlerinin yüzüne anlamlı anlamlı bakmakla yetinir, ne tek söz eder ve ne de bir istek belirtirler. “Kimdir Dede'niz? Ne yapar ne eder, nasıl tapınırsınız? Geleneginiz, göreneginiz ve inancınız hakkında biraz konuşmaz mısınız?” gibisinden kesinlikle birşey sormazlar. Ancak Alevi komşuları oradan ayrılır ayrılmaz, artık onlar için uzun bir dedikodu konusu çıkmıştır.

Dede sözcüğü geçti ya, Dede'nin ziyareti sözkonusu ya! Artık değme keyfine Sünni komşuların; hayalgüçleri ve erdemlerinin azlığı ve çokluğu oranında olaylar yaratılır. Konuşmasına ve açıklamalarına fırsat verilmemiş Alevi komşu onlara neler neler anlatmıştır! Onun ağzından ne öyküler ve ne ahlaksızlar, erdemsizlikler üretilir:

"Alevinin birinin ağzından duydum, diye başlarlar. Evine Dede gelmiş. Bu sizin bizim bildiğimiz yaşlı sakallı dedelerden değil. - Haaşa benzetilemez ya- Onların şeyhleri, hocaları bu. Genç, güçlü kuvvetli ve iriyarınca biriymiş. Eve girer girmez bütün evin külfeti, ayaklarına kapanıp ona secde etmişler. Onlar buna niyaz etmek diyorlar. Sonra altına yedekat döşek sermiş oturmuşlar. Zaten ne zaman gelse evde neleri var neleri yok, ayaklarının dibine seriyorlarmış talipleri. O da: 'Bu Şah-i Merdan Ali'nin, bu Hacı Bektaş Veli'nin, bu benim, bu da kara talibimin' diye dört paya ayırarak üç pay kendisi almış, birini de ev sahibine vermiş. "Bunlar birşey değil, asıl bundan sonrasını dinleyin siz! Alevilerde 'eline, beline ve diline...' diye birşey vardır. Bu söylendimi akan sular durur. Adam kendi ağzıyla anlattı yahu, nasıl inanamamazlık edelim? İki güzel gelini iki de gelinlik kızı varmış. Bu paylaşımdan sonra Dede: 'Talip demiş adama; bir bacı Şahı Merdan aşkına elime, bir bacı Hacı Bektaş aşkına dilime, gelinbaci da pir ecdadımız aşkına belime hizmet etsinler. Onca yol teptik yorulduk, dağda belde yattık kirlendik bitlendik. Haydi şimdi hepiniz işinize gücünüze bakın!' "İki çiğdem çiçeği kızıyla, sülün gibi gelinini koymuş Dede'nin yanına çıkmışlar dışarı. Üç gün üç gece o evde, üç genç kadın Dede'ye hizmet etmişler. Nasıl mı etmişler? Anlayın artık. Elleriyle ellemiş okşamış, sıkmış bükmüş; ağzıyla öpmüş ısırmış; belile de bellemiş, sürmüş tarlayı kabartmış. İşte böyle Kızılbaşlar, sığır sapa gibi; Dede ne derse, ne isterse yerine getirirler. Ama anlatan böyle demiyor ki; güya bir talibin kendisi, karısı, oğlu-kızı gelinleri Dede'nin özçocuklarından da ileri evladı sayılmış. Sen benim başımdaki sarığıma anlat dedim içimden. Sen gencecik kızlarını, gelinini, boyundan adam asılır bir delikanlı erkeğin yanına koy da, sana boynuz takınnasın. Gidinin Kızılbaş!'" "Yok canım bunlar hem dinsiz imansız kâfir, hem de komünist hepsi. Alayının katli vacip; öldüren cennete gider, iyilik eden güldüren ise cehenneme..."

Değirmende konuşulan aynen bunlardı eksiğiyle fazlasıyla. İçlerinde Sadık Baba'nın köyünden bir müşteri vardı. Unu üğütölüp işi bittikten sonra adam çıktı gitti. O yanlarındayken çiftten çubuktan, tarladan bahçeden ve sudan sulamadan sözedenler, o değirmenin kapısının eşiğinden adımını dışarı atar atmaz, Kızılbaşlar için veryansına başlamışlardı. Hele adam oradayken tek söze karışmamış ve iki de bir sadece: 'Allaha birsin çok şükür! Ya Muhammed Mustafa Sallullahi Alehisselamı vesselam!' diyerek sakallını sıvazlayan C. köyünün imamının şimdi dili açılmıştı. Kimseye söz bırakmadan, Kızılbaşlar hakkında konuşan oydu. Oydu yukarıdakileri anlatan. Güya bir yolculuğu sırasında

Küçük Ali yüksek sesle:
"Bu kırpık sakallı da niye öyle küsmüş gidiyor? Kendisi söv dedi ben de sövdüm. Mustafa dayı yoksa sizin köyün imamı o herif miydi?" deyince yine kahkahalar patladı.

rastladığı Alevinin biri anlatmışmış bütün bunları kendisine. Değirmenci Sülük Mustafa dayanamayıp kesti sözünü sonunda: "Yahu İmam Efendi! Benim pekçok Alevi müşterilerim var. Çok ekmeleklerini yiyip sularını içtim. Çok çok iyi insanlar, bir bilerseniz ne de konukseverler. Böylesini ne gördüm ne de işittim ve inanmam da." diyerek onları savunacak oldu. Ama köy imamı: "Senin müşterilerin onlar. Böyle şeyler anlatmış olsalar, bir daha hiç unlarını öğütür müsün? Akılsızlar mı ki yakın komşularına, üstelik değirmencilerine bunları anlatsınlar. Bana bu söylediklerimi anlatan bilmem nereli yaban Alevisiydi. Böyle dinsiz imansızları savunup da günaha girme. Sen dinibütün bir müslümansın" deyince, boynunu bükerek sustu. Oysa İmam susmuyor; su şırıltısı ve taşların gürültüsünü bastırarak biçimde bağırıp duruyordu: "Kızılbaşları savunacağına, fırsat bulur bulmaz bin dallarına; Öldür yoket ki cennetlik olasın. Kâfir oğlu kâfirler gâvurdan da kötüler; ne kiliseleri ve ne de camileri var. Namaz kılmaz oruç tutmaz, haç çıkarmazlar. Komünist hepsi! Geceleri toplanıp birbirlerine girerler karanlıkta. Hiç düşündün mü neden gündüz değil de gece toplanıyorlar? Çünkü tuttuklarını beceriyorlar ana baci demeden. Gündüz olsa tamır, yapamazlar!"

Bazıları başlarını sallayarak İmamın konuşmalarını onaylarken, bu yalanları havsalası hiç almayan değirmenci, tektik etmek bahanesiyle son hızla dönmekte olan değirmen taşlarından birinin başına gitti. Bakmakta olduğu değirmen taşı, iki büyük kanatlı dış kapının tam karşısında bulunuyordu. Kafasını kaldırdığında, E. köyünden ahababı Sadık Baba'nın oğlu küçük Ali'nin torba elinde koşarak geldiğini gördü. Tam o sırada değirmen binasının ahırındaki, müşterilerden birine ait olan erkek eşek anırmaya başlamış ve İmamın bağırıtılı konuşması da işitilmez olmuştu. Ve adam susmak zorunda kaldı. Ali, değirmenci Sülük Mustafa'nın yanına gelir gelmez babasının selamını ileterek, isteğini söyledi. O da: "Can baş üstüne, Sadık Baba'nın dileği" deyip, torbayı oğlanın elinden alarak un doldurmaya gitti. Ali de dışkapının yanağına yaslanıp, beklemeye başladı. İçeriden taze un kokusuyla, eşek, at gübresi küf ve nem kokuları birbirine karışmış dışarı taşıyordu. Küçük Ali burunları sızlatan bu acayip kekremsi kokuyu hiçmi hiç sevmiyordu. Onun için içeri girmedi ve kafasını dışarıya çevirmiş kalın dut ağaçlarının dalları üzerinde hoplayıp zıplamakta olan küçük sincapları seyretmeye başladı.

Değirmencinin bu davranışlarını

İmam ta baştan görmüş, onu izliyordu. Yanlarından geçtiğinde durdurdu: "Ben dedi, seni dinibütün bir müslüman sanıyordum. Nasıl sen E.nin Kızılbaşlarına un verirsın? Ben bir daha senin değirmeninde un-mun öğütümüm ve gördüğüm müslümanın da kulağını çekerim! Sabahtan beri camideymiş gibi bedava vaız verdim, değirmenini şenlendirdim. Ununa buğdayına bereket saldım. Ama onca konuşmalarından hiç birşey kapmamışsın sen. Ermeni olsa ver; hristiyan milletine, yahudi milletine yardım et boşa gitmez. Çünkü onlar kitap ehlidir, dinleri kitapları vardır. Ya Kızılbaş rafiziler? Onlar ne kitap ne de din-iman sahibidirler. Ne de ar-namus bilirler. Az önce anlattım ne boklar yediklerini. Şu Kızılbaş piçine bir avuç un verirsın, değirmenindeki bütün buğdayı ve unu haram edersen. Bırak açlarındın ölsünler; birkaç Kızılbaş eksik olsun!"

Değirmenci Sülük Mustafa kızmıştı kızmasına ama İmam'dan da çekiniyordu. Bunca karalamayı, bunca lakırdıyı bir ayaküstüne söyleyen herif kendisi için ne dedikodular yapmazdı ki? Öz köylülerinin bile ayağını keser mi keserdi değirmeninden. Ama Sadık Baba'nın da hatırını kırmak istemiyordu, kıramazdı. Onun köyü de toptan müşterisiydi ve kendi köyünden daha büyük, daha kalabalık bir köydü. Şaşırdı ne yapacağını. Kapıda oğlan, konuşulardan habersiz bekliyordu. İmam Değirmenci'nin tereddününü görünce, kurnazca bir gülümsemeyle:

"Sana bir yol bulayım da kurtulasın bu müşkülden adamım, dedi. Bu Kızılbaşların büyüğü küçüğü Oniki imamı çok severler. Severler değil, onlara taparlar. Şakaya getirir: 'Ulan! dersin, Oniki İmama ana avrat çek, bir küfret; bir değil iki torba un vereceğim sana. Etmezsen zırnık vermem.' Kızılbaş çocuğu dünyada küfretmez Oniki imama, defolur gider. Sen de böylece kurtulmuş olursun. Babası soracak olursa; 'Biz şaka yaptık. Ama oğlan ciddi anladı, çekti gitti. Üstelik bize de küfretti' dersin olur biter!" Değirmenci Sülük Mustafa henüz bir karşılık vermeden, İmam efendi yüksek sesle Ali'yi çağırıp: "Bana bak çocuk! dedi, Değirmenci dayı diyor ki; eğer Sadık Baba ahababının oğlu Ali Oniki imama küfür ederse, bir değil iki torba un vereceğim kendisine."

Kafası hâlâ az önce dalların üzerinde koşuşan iki sincapla meşgul olan Ali, ne demek istediklerini pek kavrayamadı. Zihnini de yormadı. Üstelik köyde de bazan köy korucusu, çıkarır cebinden bir parça pestil ya da bir avuç kuru üzüm: "Haydi şu karşıdan geçen adama, yezit dedenin kemiğini s... diye bağır, bunu sana vereceğim." derdi. Ali

adama doğru bağırarak, korucunun dediklerini tekrarlar, alırdı ödülünü. Adam kızarak yanlarına yaklaştığında, silahlı korucuyu görürdü. Kızgınlığı çekinceye dönüşmüş de olsa korucu: "Çocuğun kusuruna bakma, ben onun cezasını veririm!" diyerek gönlünü alır ve kendisinin de bazan ya kulağını çeker ya da kıcına biriki şaplak atıp kovalardı. Onu da bir türlü anlayamıyordu ya, sonunda ödül olduğundan itiraz da etmiyordu. Bir torba yerine iki torba un alacağını düşününce sevin-di, biri karşılıksız olacaktı herhalde. Babası bir torba un istememiş miydi? Ali değirmenci Sülük Mustafa'ya doğru baktı. Diğerlerini zaten tanııyordu. "Küfür ederken ana avrat mı çekeceğim on iki imama?" diye sordu. O da bir İmam'a bir oğlana bakıp, kafasını salladı. Sonra: "He! diye mırıldandı heceleyle heceleyle; on i ki i ma ma!..." Küçük Ali iki gözünü birden kapattı. Ezbere şiir okuyan utangaç bir ilkokul öğrencisi davranışı içinde ama bağırarak, Erzurum'un Şenkaya ilçesine bağlı 11 köyün adını sayarak imamlarının anasına avradına küfretti. Onikinci için az düşündü. "Bizim köyün imamı yoktur, diye mırıldandı. Sonra yine bağırarak: O zaman on ikincisi sizin köy. Sizin köyün imamının da anasını avradını ..keyim! Varsa kızlarını da! Haydi şimdi ver unumu. Siz de amma şakacıymışsınız, tıpkı bekçi dayım gibi!" dedi. İmam'ın dışında oradakilerin hepsi, kendilerini yerlere atmış, katıla katıla gülüyorlardı. Ali gözleri kapalı bağırarak küfrederken. Ama İmam şaşkınlık ve öfkeden ne yapacağını bilemeyip, renkten renge giriyordu. Değirmenci hâlâ kahkahalar atarak, eline aldığı iki torbaya taze un doldurmak için, bir değirmenin taşının önüne geçtiğinde, İmam değirmeni terketmiş kapıdan çıkıyordu.

Ali yüksek sesle: "Bu kırpık sakallı da niye öyle küsmüş gidiyor? Kendisi söv dedi ben de sövdüm. Mustafa dayı yoksa sizin köyün imamı o herif miydi?" deyince yine kahkahalar patladı.

Sadık Baba Ali'den olayı öğrenir öğrenmez; iki torba unu şaşkın ve yorgun oğlanın sırtına atıp gerisin geri göndermişti. Ali ağlayarak eve döndüğünde ona; o küfürlere ordakilerin hepsinin de layık olduğunu ve ağzlarının payını vermiş olduğunu söyledi, övdü kendisini. Ama asıl kabahatı, oğluna Oniki İmamları tanımadığı öğretmediği için, kendisinde buldu; sanki küfür gerçekten Oniki İmama edilmişti!

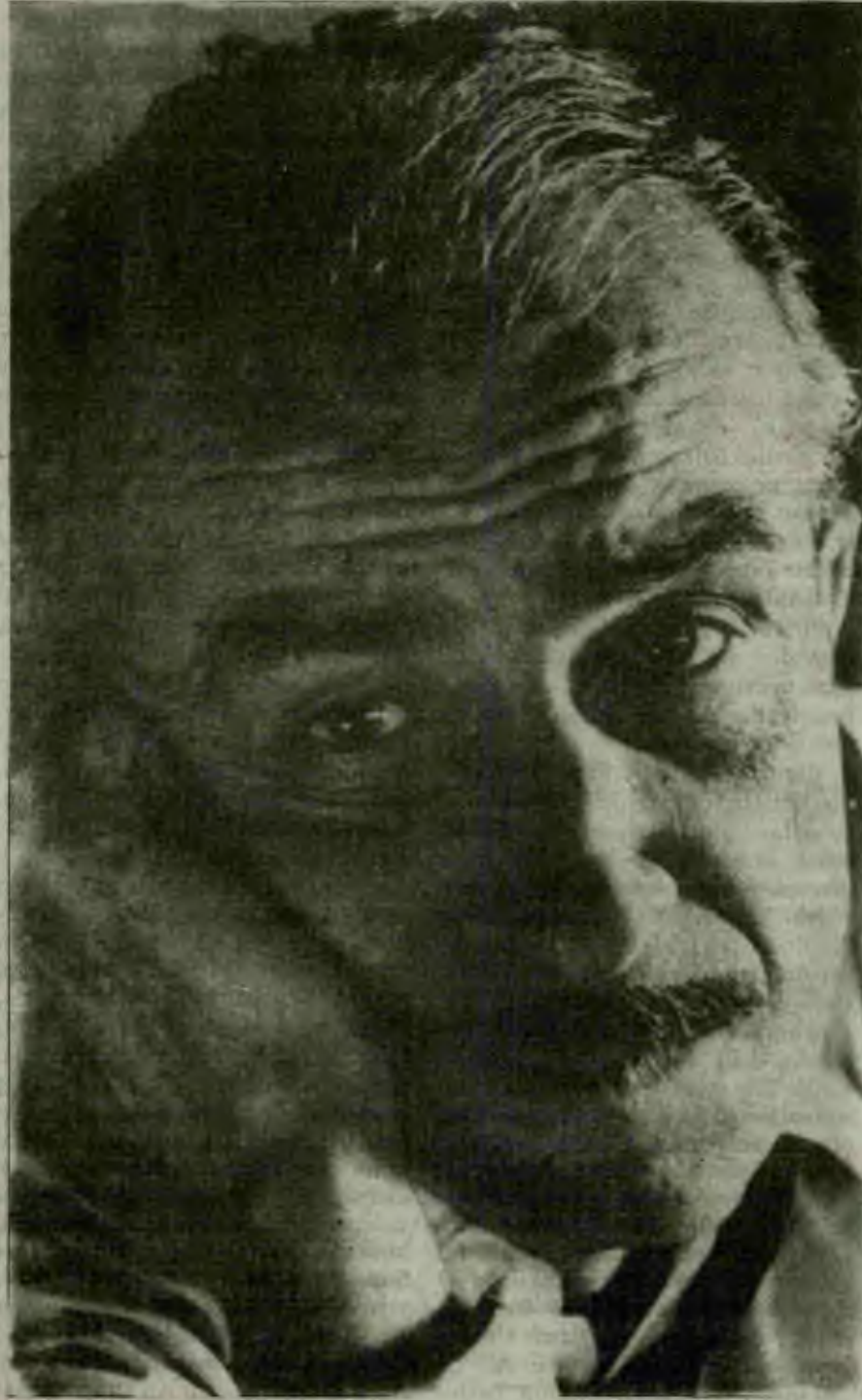
Olayın ertesi günü Sadık Baba Şenkaya'ya gidip, bir tınaz makinası kiralayıp getirdi. Birkaç hafta içerisinde kendisiyle birlikte bütün köylünün harmanlarını savurdu. Ama hiç kimse Sülük Mustafa'nın değirmeninde kışkık unluklarını öğütmediler, iki saat uzaklıktaki başka bir değirmene taşındılar güzboyu. Değirmenci Sülük Mustafa Alevi müşterilerini yitirmişti, onu bağışlamadılar E. köyünde ertesi yıl, yine Sadık Baba'nın öncülüğünde herkes ortaya para koyarak, bir motorlu değirmen kurdular, rahatladılar. Ortaklaşa kullanıyorlar hâlâ...

İŞÇİ SINIFININ İÇİNDEN ÇIKTI, PARTİSİYLE BÜTÜNLEŞTİ, SANATINI DA TÜM YAŞAMI GİBİ SINIFININ AYDINLIK GELECEĞİNE ADADI

Komünist sanatçı Orhan Kemal 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. İşçi sınıfımızın onuru bu usta yazarımız, içinden çıktığı sınıfın geleceği omuzlarında taşıdığına olan inancıyla tüm hayatını kavgasına adadı. TKP üyesi olan Orhan Kemal askerliğinin bitmesine az bir süre kala komünistlikten ihbar edilerek beş yıla mahkum edilmiş ama ne tesadüftür ki girdiği cezaevinde ancak kitaplarını okuduğu büyük ustası Nazım Hikmet'le 3,5 yıl aynı koğuştan paylaştı. Sanatında bir dönüm noktası olan bu beraberlik, onun Nazım Hikmet'ten aldığı derslerle politikadan Fransızca'ya kadar birçok konuda bilgisini ilerletmesinde önemli bir yer tutar. Nazım Hikmet'in kendisinde gördüğü cevherle ona öykü ve roman yazınında ustalaşmasını salık vermesi ile edebiyatımız en değerli ustalarından birini kazanmıştır.

Öyküleri ilk olarak 1944'te Varlık dergisinde yayınlanmaya başlamıştı. 1949'da ilk kitabı Ekmek Kavgası basıldı. Bunun ardından da ilk romanı Baba Evi. İstanbul'da edindiği başarı, Kardeş Payı adlı kitabıyla kazandığı Sait Faik Ödülü ve Bab'ıali'de peşpeşe basılan kitaplara rağmen geçim sıkıntısı Orhan Kemal'in yakasını birtürlü bırakmamış, fabrika işçiliği, sebze nakliyatçılığı gibi türlü işlerde çalışmıştır.

Siyasal yaşamda da aktif olarak yeralan Orhan Kemal Grev adlı

öyküsü nedeniyle 1956'da 142'den yargılanmıştı. 1966 yılında hücre çalışması yapma suçundan tekrar tutuklanmış ancak 1,5 ay sonra mahkemede beraat etmiştir. Şehir Tiyatroları'nda Devlet Kuşu adlı romanından sahneye uyarlanan İspinozlar adlı oyunu da yine halkın büyük ilgisine rağmen ancak üç temsil sahnelenebilmiş, yetkililerin hoşuna gitmediği için kısa sürede programdan kaldırılmıştır. Çektiği tüm sıkıntılara rağmen sanatının amacını hep "halkımızın genel olarak da insan soyunun müsbet bilimler doğrultusundaki en bağımsız koşullar içinde en mutlu olmasını isteme çabası... insanlığın insanlık tarafından, insanlık için yönetilme çabası adına sanat." (Varlık Dergisi, Sayı:1 Ağustos 1970) olarak belirtmiş, sanatçı yönünü de insanlığını olduğu gibi, içinde aktif olarak yer aldığı kavgasında kendine silah etmiştir.

2 Haziran 1970'de kaybettiğimiz yoldaşımız için Nazım Hikmet, "inanıyorum ki işçi sınıfının en büyük yazarı olacaksınız..." demiştir. Ölümünün üzerinden geçen 25 yılda yapıtları Türk edebiyatının köşe taşları olmuştur. Bugün her işçi evinde Orhan Kemal'in yapıtlarına rastlarız. Sınıfı O'na, O sınıfa kenetlidir. Hayatının sonuna kadar inandığı doğrular için ikircimsiz savaşan bu büyük ustanın geleceğe ve onu taşıyacağına inandığı işçi sınıfına olan güveni bugün de yolumuza ışık saçıyor. ●

Sınıfı 'na, sınıfına kenetlidir.

Hayatının sonuna kadar inandığı doğrular için ikircimsiz savaşan bu büyük ustanın geleceğe ve onu taşıyacağına inandığı işçi sınıfına olan güveni bugün de yolumuza ışık saçıyor.

Kemal Türkler'in 16. ölüm yıldönümünü sevgi, saygı öfke ve kararlılıkla anacağız..

Ülkemizdeki sınıf mücadelelerinde sendikal kavgada Kemal Türkler'in yeri tartışılmaz ve kolay kolay da doldurulamaz. Kemal Türkler sınıfsal kinini, sınıfsal kararlılığını, sınıfsal sağduyunun, sınıfsal sadakatin temsilcisi niyetli bir işçi sınıfı devrimcisidir.

Kervan Dergisi Kemal Türkler'in ölümünün 16. yıldönümünü Kemal Türkler'e yaraşır bir şekilde anmak istiyor. Cinayetin tüm belgelerini Temmuz sayısında yayınlayacaktır Ayrıca Kemal Türkler'i tanıyan tüm dostlarda ellerindeki fotoğraf belge, mücadelesine yönelik yazıları bekliyoruz.

ALEV YAYINLARI

KÜLTÜR DİZİNİ

OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP İNSANDIR - R.Yürükoğlu	500.000 TL.
ALEVİLİK İNANÇ, KÜLTÜR, SİYASET TARİHİ ve ULULARI - İsmail Kaygusuz.....	400.000 TL.
ALEVİLİKTE DAR - İsmail Kaygusuz.....	250.000 TL.
NAZIM'IN ÇİLESİ - Radi Fiş.....	400.000 TL.
SİVAS KATLİAMI VE ŞERİAT - Lütfi Kaleli.....	350.000 TL.
ALEVİ-BEKTAŞI FIKRALARI - Battal Pehlivan	200.000 TL.
ALEVİLERDE HALK MAHKEMELERİ (Cilt 1) - İsmail Metin.....	200.000 TL.
ALEVİLERDE HALK MAHKEMELERİ (Cilt 2) - İsmail Metin.....	250.000 TL.
ALEVİ-SÜNNİ İNANCINDA MEVLANA YUNUS VE HACI BEKTAŞ GERÇEĞİ - Lütfi Kaleli.....	250.000 TL.
ANADOLU'DA ALEVİLİK - Battal Pehlivan.....	200.000 TL.
PİR SULTAN ABDAL (RESİMLİ 1.Hamur) - Battal Pehlivan.....	700.000 TL.

EDEBİYAT DİZİNİ

İSTANBUL HEMŞERİLERİ (Roman) - İsmail Bilen	100.000 TL.
UMUT ÇİÇEĞİ - Hasan Kıyafet	100.000 TL.

SİYASAL DİZİN

MARKSİZMDE İŞÇİ SINIFININ KAPSAMI VE TÜRKİYE - Emine Engin.....	200.000 TL.
METAL İŞKOLUNDA SENDİKAL BİRLİK SORUNU VE TÜRK METAL'DE BİRLİK - Ali Babaishak - Mercan Köklü	100.000 TL.
ROMANYA'DA KARŞI DEVRİM - Mercan Köklü.....	100.000 TL.
FAŞİZM VE BURJUVA DEMOKRASİSİ - R.Yürükoğlu	350.000 TL.
TKP 8. KONGRE BELGELERİ.....	50.000 TL.
TKP PROGRAM.....	50.000 TL.
DR.BEDİR AYDEMİR YAŞAMI VE GÖRÜŞLERİ.....	350.000 TL.
SOSYALİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜ ÜZERİNE ÜÇ MAKALE - R.Yürükoğlu.....	100.000 TL.

ŞİİR DİZİNİ

ŞAH DAMARI (şiiir)- Derviş Kemal.....	250.000 TL
BİR DOST BİR POST YETER BANA (ŞİİR)- İpek bayrak.....	100.000TL
KIVILCIM YAĞMURU (Şiiir) - Abidin Aydın	100.000 TL.
ÇORUMLU HALK OZANLARI (Antoloji) - Hüseyin Çırakman	300.000 TL.

"KAVGANIN ANAHTARI DOĞRU BİLİNÇTİR"

Yayinevimiz işsiz ve öğrencilere %40 indirim uygulamaktadır.

Adres: Piyerloti Cad. No:17/4 Çemberlitaş-İST. TEL/FAX:0212-516 84 64

YELİZ ÇİÇEKEVİ

Kemal Aydın

Çağlayan Vatan Cad. 108/25 (Efes Çarşısı Orta Kat)

Şişli- İSTANBUL

TEL: 0212- 230 56 21 FAX: 0212- 224 23 02

GÜVENAL PERDE

İbrahim MERAL

Taç Güpür, Fransız Güpür, Tül ve Perde çeşitleri, itinalı dikişliyle hizmetinizdedir.

Rızapaşa Yokuşu, Bizim Han No:61/26 Sultanhamam - IST.

TEL: 0212-511 13 55 - 512 84 16

ER-KA BÜRO MOBİLYALARI

ESKİ MOBİLYA YENİSİ İLE DEĞİŞTİRİLİR

Tüm aydın, demokrat dostlarıma duyurulur

Ergun KAYA

Cennet mah. Ziya Gökalp Cad. No: 8 Küçükçekmece/ İSTANBUL

TEL: 0212-579 74 56

GÖLER GÜLTEKİN

Türkülerde yaşamak

BU BİR HASRET GÜLTEKİN KÜLTÜR MERKEZİ ÜRÜNÜDÜR

A

- 1- Dostum dostum
- 2- Ülkem
- 3- Kütahya'nın pınarları
- 4- Huma kuşu
- 5- Bak ne hale hale gelmişem

B

- 1- Kan gider
- 2- Çoban Türküsü
- 3- Turna semahı
- 4- Ilgıt ılgıt
- 5- Gülün içinde
- 6- gün olaydı

ANADOLU MÜZİK İMÇ 6 BLOK

TEL:527 39 37

Milyonların gönlüne taht kurmuş olan NAZIM HİKMET KAVGAMIZDA YAŞIYOR

Kendisini “yüreğini, kafasını, kalemını, boydan boya ömrünü halkına vermiş olmakla övünen sıradan bir Türk şairi” olarak tanımlayan Nazım Hikmet, Mehmet Nazım Paşanın torunudur. İlk Türk Kadın ressamlarından olan Annesi Celile Hanımın da katkılarıyla küçük yaşında sanatla tanışmış, 14 yaşında şairliğe merak salmıştır.

Moskova Komünist Üniversitesinde ekonomi politik eğitimi yapmış olan genç Nazım, 1928 yılında ülkesine dönmüştür. Çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri, yazıları yayınlanmaya ve bu arada bazı şiirlerinden dolayı da hakkında ilk davalar açılmaya başlanmıştır. 1938 yılında askeri isyana teşvikten yargılanarak mahkum olmuştur. 1950 yılında çıkan genel af sonucu cezaevinden çıkmış ancak yaşamına yönelik komplolar ülkesinden ayrılmasına sebep olmuştur.

Nazım'ın ününün ülkesinin dışında da nasıl yaygın olduğu bilinir. Şiirleri altmıştan fazla dile çevrilmiştir ve 1950 yılında Dünya Barış Konseyi tarafından verilen Uluslararası Barış Ödülünü Pablo Picasso (İspanya), Paul Robeson (ABD), Wanda Jakubowska (Poland) ve Pablo Neruda (Şili) ile beraber paylaşmıştır.

Bir komünist olan ve yaşamı boyunca Türkiye Komünist Partisi üyesi kalan Nazım Hikmet, kimi zaman parti yönetimi tarafından suçlanmış, çeşitli dönemler Merkez komitesine seçilmiş, ve TKP'nin genel sekreterliğini de yapmıştır. Partisine duyduğu sevgi ve bağlılığı O şiirlerinde de

yansıtmış, kendisine yapılan “dahi” benzetmelerini, sadece sanatını iyi yaptığını bunu da ideolojisine borçlu olduğunu söyleyerek

yanıtlamıştır. O her zaman bir TKP'li olarak kalmış ve komünizmin iflas etmiş bu düzenin yerini alacağı inancını özel yaşamında da sanatında

da korumuştur; “İnsanların mutluluğu ve dünyada güzel bir yaşam için savaşa giren ilerici sanatçılar her zaman karanlık güçlerce kuşatılmış, kovuşturulmuş, baskıya uğratılmış, hapsedilmiş ve öldürülmüşlerdir. Fakat onlar hiçbir baskı ve tehditin, hiçbir ölümün, hiçbir yalanın ; tarihin akışını, iyiye, güzele, haklıya ve mutluluğa yönelişini durduramayacağını bilirler...” demiştir. Modern Türk şiirinin büyük ustası ve yirminci yüzyılın en büyük şairlerinden sayılan Nazım Hikmet partisine olan sevgisini de şiirleştirmiştir;

Türkiye Komünist Partisi
TKP'em benim,
Seni düşünüyorum.
Sen dünümüz, bugünümüz,
yarınımızsin,
en büyük ustalığımız,
en ince hünerimizsin,
sen aklımız, yüreğimiz ve
yumruğumuzdasın. (...)
ömrümde yalnız seninle
ve senin safında olmakla
övündüm.

Halkı da onun şiirlerini bugün her zamandan daha da çok, hep bir ağızdan seslendiriyor.

Herhangi bir gecenin, anma, kutlama toplantılarının, Nazım'la başlayıp, Nazım'la bitmesi öylesine adet olmuştur.

Nazım Hikmet halkımızın onurudur, partimizin yılmaz savaşçısı, şiirimizin en büyük ustasıdır. Nazım Hikmet Yoldaşımız yapıtları ve bütün yaşamıyla kendinden sonraki kuşaklara örnektir, her zamandan fazla bizimle, kavgamızdadır. ●